ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5072 — 9/22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1902 — ՇԱԲԱԹ — 20 ՊԷՃԷՊ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5072

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آره‌ولك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրն.
» » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ

Ո՞վ չպիտի կարդայ այն թերթօնը, զոր հինգշաբթի օրուընէ պիտի սկսինք հրատարակել առաջին էջին մէջ։ ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ վաղը պիտի աւարտի եւ անոր պիտի յաջորդէ հետաքրքրաշարժ, հրապուրիչ ու սրատոյզ վէպ մը, որուն անունն է

ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Հեղինակը, Բօլ Պուրժէ, Ֆրանսայի ամէնէն ծանօթ, գնահատուած ու լաւագոյն վիպագիրներէն մէկը, ինքնին գրաւական մը չէ թէ այս վէպը մեծ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ մեր ընթերցողներուն կողմէ, որոնք ա՛լ ճանձրացած տարակ ու անճշմարտանման դէպքերով լեցուն թերթօններէն, կ'ուզեն ճշմարտապէս գրական ու միեւնոյն ատեն հետաքրքրական վէպ մը կարդալ։ Բօլ Պուրժէի գործերը չատ չեն թարգմանուած մեր թերթերուն մէջ, բացի իր մէկ վէպէն, որ վերջերս հրատարակուեցաւ գրքի ձեւով, եւ իր մէկ քանի նորավէպերէն, որոնք երբեմն կ'երեւան մեր թերթերուն մէջ։ Ուրեմն կ'արժէ կարդալ ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸՆ, ուր այնքան յաջողապէս վերլուծուած են սիրային խնդիրները ու կնոջական զգայուն սիրտերը, իրենց բոլոր հակադրութիւններով ու կնճռոտութիւններով։

ԱԶ ՈՒ ՁԱԽ

ՄՏԱԾԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՄԱԱՍԻՆ

Մայրաքաղաքիս ծանօթ ու յարգելի բժիշկներէն Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ. որ իբր Պատրիարքարանի պատուակալ բժիշկ Տոքթ. Մորասանճեան էֆ.ի հետ վերջերս Խասգիւղի Գալֆայեան որբանոցը այցելեց, գեղեցիկ մտադրութիւն մը ունեցած էր։

Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ. կը մտածէր կոչ մը ուղղել Պոլսոյ իր հայ պաշտօնակիցներուն, հրաւիրելու համար զիրենք որպէս զի իրենց կողմէ նպաստեն Խասգիւղի այդ բազմակարօտ հաստատութեան, եւ նպաստեն անանկ կերպով մը որ առաջ գալիք արդիւնքը ո՛եւ է կերպով մը չդայթի իր նպատակէն։

Թէ ինչ կերպով պէտք էր ըլլար հայ բժիշկներու այդ ձեռնտուութիւնը, յարգելի առքիէօռը ինք տուած էր առաջին օրինակը, որքանոցին ղրկելով պարկ մը շաքար, պարկ մը օմառ, երկու քաղէվի բրինձ եւ պարկ մըն ալ գետնախնձոր։

Ուտեստի, օրուան ամէն կարգի պէտքերու հայթայթում։— Անհասկի բարեգործութեան այն եղանակը՝ զոր Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ. ցոյց կու տար իր պաշտօնակիցներուն, նոյն ատեն անձնապէս ալ օրինակ հանդիսանալով։

* * *

Պէտք է ընդունիլ որ Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ.ի ներկայացուցած այդ եղանակը չա՛տ գործնական բան մըն է այս կարգի հաստատութեանց համար։

Երբոր բարենպաստակ հաստատութեան մը դրամական նուէրներ ընելու կոչեր կ'ուղղուին, շատ մը անձեր՝ նուէր տալու տրամադիր ըլլան կամ ոչ, կ'առարկեն թէ վստահ չեն որ իրենց նուիրած գումարը ուղղակի իր բարեսիրական նպատակին պիտի յատկացուի, եւ այդ պատճառաբան մը չեն տար։

Այս տեսակ առարկութիւն մը բնականաբար անպայման կերպով իրաւացի չէ կրնար ըլլալ։ Եթէ մեր մէջ եղած են կամ կան այն տեսակ բարեգործական հաստատութիւններ որոնց տրուած նպաստները կը խորտնին, ատիկա չենթադրեր որ ամէն հաստատութիւն այդպէս է, ատիկա չենթադրեր որ ուրիշ ամէն հաստատութեան ղրկուած դրամ ուղղակի իր նպատակին չի գործածուիր ու կ'երթայ պարարտացնել այս կամ այն անհատին անձնական քսակը։

Միայն թէ, մէկուն մէջ գործուած զեղծումը ընդհանուրին համարեա վնասած ըլլալով, պատճառ եղած է որ մեր քիչ մը ամէն հաստատութեանց նկատմամբ մասամբ թիւր կարծիք մը գոյացուի, եւ նուիրատու անձեր վարանին իրենց դրամը տալու՝ աղքատասիրական ո՛եւ է պէտք մը ծագած միջոցին։

Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ. անշուշտ այս նկատումը աչքի առջեւ ունեցած է իր պաշտօնակիցներուն առաջարկելով նուիրատուութեան այն ձեւը՝ զոր քիչ մը վերը յիշատակեցի։

Որովհետեւ նուիրառու մը երբեք չի կրնար այդ առարկութիւնը այնչափ իրաւունքով գործածել ուտեստեղէնի համար՝ որչափ որ պիտի կրնար գործածել դրամական նուիրատուութիւն մը խնդրուած ատեն։ Ասիկա ըսել չէ թէ ուտեստեղէն եւ կամ այդ կարգի ուրիշ պիտոյքները չեն կրնար խորտնիլ, բայց վերջապէս դրամին հետ բաղդատուելով, ատոնք չատ աւելի ապահովութիւն կրնան ներշնչել ո՛եւ է անձի։

* * *

Միւս կողմէ, արդէն Գալֆեան որբանոցին հանգամանքը ունեցող հաստատութիւններ ի՞նչ պէտք ունին անպատճառ դրամական նուիրատուութեան։ Ապահովաբար դրամատուն չպիտի հաստատէին։ Դրամը իրենց անհրաժեշտ է, իրենց պէտքերը հոգալու համար միայն։

Արդ, երբ տրուած դրամները այդ պէտքերը հայթայթելու կը գործածուին, լաւագոյն չէ՞ որ նուիրատու անձը ուղղակի ինք գնէ զանոնք եւ ղրկէ հաստատութեան։

Ուրիշ չատ մը առաւելութեանց հետ, նուիրատուութեան այս եղանակը սա օգուտն ալ ունի որ հաստատութեան գործածած պարէնին տեսակը քիչ մը սովորականէն աղէկ կ'ըլլայ։ Հաստատութիւնը, իր կողմէ բնականաբար անկէնէն վար տեսակը գնել պիտի ուզէր՝ քիչ մը դրամ պակաս ծախսելու համար, մինչդեռ նուիրատու մը այդ նկատումը չպիտի ունենայ բնաւ աչքի առջեւ, եւ պիտի աշխատի որ իր ղրկած պարէնը, — քիչ կամ չատ, — ըստ բաւականին լաւ տեսակէ ըլլայ։

Մեր հաստատութիւններէն չատերուն մէջ, երեւակայուելիք ամէնէն գէշ պայմաններով է որ կը հոգացուի պատսպարեալներուն ուտեստը, եւ այդ պատճառաւ, հաստատութիւնը օգտակար ըլլալու տեղ չատ անգամ վնասակար կը դառնայ։ Զէ՞ մի որ դէշ մնունդ մը մարդուն ամէնէն սոսկալի թշնամին կրնայ նկատուիլ։ Ուտեստը դուրսէն հոգացուելու պարագային սակայն, այդ նկատումը կը վերնայ մէջտեղէն։ Նուիրատուն՝ իր միջոցներուն ներածին չափ, կրնայ միշտ լաւ տեսակ ուտեստեղէն ղրկել. փոխանակ չատ ղրկելու քիչ կը ղրկէ, բայց լաւը միայն։

* * *

Ասոնք ինքնին պէտք եղածէն աւելի հիմնաւոր պատճառներ են, որպէս զի գովենք Տոքթ. Սեղբոսեան էֆ.ի մտադրութիւնը, եւ նոյն ատեն կատարեալ յաջողութիւն մաղթենք իրեն, իր այս բարի եւ օգտակար նպատակին գործադրութեան համար։

Խնդիր է գիտնալ թէ յարգելի Տոքթէօռին պաշտօնակիցները, որոնց ստորագրոյն մասը կրնայ ունենալ նկատուիլ, պիտի ուզե՞ն անսալ իր կոչին, եւ օգնել մարդասիրական հաստատութեան մը՝ ուր այնչափ անօք աղջիկներ կը պատսպարուին, եւ որ դրամական մեծ անձկութեան մը մատնուած է այս միջոցին։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ԹՕԼ-ՎԻԿԹՈՐ-ՄԱՐԿՐԻԹ

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

ԺԹ

Ժաքի միտքը լուսաւոր գաղափար մը ինկաւ. եթէ Ֆէրմօնի դիմէր, անիկա պիտի կրնար զինքը ազատել դրամական նեղութենէն. երբ անգամ մը Բարիզ գըտնուէր, իր մայրը եւ Պոն-Ամի հարկ եղած դրամը պիտի տային, իր պարտքերը մաքրելու համար։

Տոքթ. Լըվընէնէ բամտուելով մայթին վրայ, Ժաք ըսաւ Լիզի.

—Երթանք ճաշել Մանթօնի մէջ. բարեկամ մը փոխ դրամ պիտի տայ ինծի։

Մաստէնա պղոտային վրայ, Ժաք եւ Լիզ հանդիպեցան պառոն Բրապիէի, որ չուարած կերպարանք մը ունէր։

—Լա՞ւ ունիք, պարո՛ն, միթէ հիւանդէք։

—Ո՛չ, Բրիւն հոգեւարք է։ Դարչելի կենդանին ցուրտ առած ըլլալով մեռնելու վրայ է։ Պոլբոնսքա կոմսուհին դիս պատասխանատու պիտի նկատէ այս յեղակարծ դժբախտութեան համար եւ պիտի մերժէ ընդունիլ զիս։ Կոմսուհին երդուած է որ եթէ Բրիւն մեռնի, ինաւ չպիտի ներէ ինծի։

Պարոնը արդահատելի կերպարանք մը առած էր։

Կայարանին մէջ, Զավալուքօ Ռումանացիին հանդիպեցան, որ նոյնպէս բարկացած երեւոյթ մը ունէր։

—Ֆէրմօն մեկնեցաւ, ըսաւ Ռումանացին։ Ես Մանթոնէն կուգամ. օրիորդ Հարթլիներուն հետուած ըլլալու է, որոնք Նարոլի ու Բալէրմօ պիտի երթան։ Ֆէրմօն մեկներ է առանց մէկուն իմաց տալու, մինչդեռ ես կը յուսայի որ միասին պիտի ճաշենք այս առտու։ Դող մը անցաւ այս կերպով խոյս չպիտի տար։ Անա՛ բարեկամ ունենալուն արժէքը։

Ժաք հակառակ սրտնեղած ըլլալուն, չկրցաւ ժպիտ մը զսպել։ Կը տեսնէր Ֆէրմօնի պնակալէզներուն ապշութիւնը, կատղութիւնը եւ չուարումը։ Բրապիէ այդ պատճառաւ թանչքի պիտի ենթարկուէր, ասոնք։ Լըվընէն պիտի երազէր սպանութեան եւ թունաւորման վրայ, իսկ Թալէվ... Այդ միջոցին Ժաքի միտքը ինկաւ կնոջ ցաւագին յիշատակը, ա՜հ եթէ դերկոմսը ձեռքը իյնար։ Ռօզի անհետացման խորհրդաւոր պարագաները մտքին առջեւ բերելով ցաւագին դէմք մը առաւ Ժաք. իր զգացած վիշտին կը խառնուէր նաեւ խղճի խայթ մը։ Դալով Սքուսեսթի աներիկացին...

—Ֆէրմօն սարսափ զգացած ըլլալու է Սքուսեսթի յեղակարծ խելագարութենէն, ըսաւ պառոն Զավալուքօ, ընդմիջելով Ժաքի խորհրդածութիւնները։ Մնաց որ օրիորդ Արապէլլայի առողջական վիճակն դամ այս կերպով խոյս չպիտի տար։ Անա՛ բարեկամ ունենալուն արժէքը։

Ժաք հակառակ սրտնեղած ըլլալուն, չկրցաւ ժպիտ մը զսպել։ Կը տեսնէր Ֆէրմօնի պնակալէզներուն ապշութիւնը, կատղութիւնը եւ չուարումը։ Բրապիէ այդ պատճառաւ թանչքի պիտի ենթարկուէր, ասոնք։ Լըվընէն պիտի երազէր սպանութեան եւ թունաւորման վրայ, իսկ Թալէվ... Այդ միջոցին Ժաքի միտքը ինկաւ կնոջ ցաւագին յիշատակը, ա՜հ եթէ դերկոմսը ձեռքը իյնար։ Ռօզի անհետացման խորհրդաւոր պարագաները մտքին առջեւ բերելով ցաւագին դէմք մը առաւ Ժաք. իր զգացած վիշտին կը խառնուէր նաեւ խղճի խայթ մը։ Դալով Սքուսեսթի աներիկացին...

—Ֆէրմօն սարսափ զգացած ըլլալու է Սքուսեսթի յեղակարծ խելագարութենէն, ըսաւ պառոն Զավալուքօ, ընդմիջելով Ժաքի խորհրդածութիւնները։ Մնաց որ օրիորդ Արապէլլայի առողջական վիճակն

ՉԱՐԵՔԻ ՎԱՆՔԸ

Զարեքի վանքի վանահայր Աստուածատուր վարդապետ Տէր-Յարութիւնեանի սպանութիւնը մի անխուսափելի բան էր այն ահաւոր ձորում, որտեղ ապրում էր նա ու այն ընթացքի չնորհիւ, առանց որի անհնարին է պահպանել Զարեքի լայնածաւալ կալուածքը։

Վերջինս բռնուած է Շամքոր գեղի հովտի ամբողջ կէսը, փռուած է նրա աջ ու ձախ ափերի վրա բարձրացող լեռնաշղթաների լանջերի ու գագաթների վրա ու ներկայացնում է մի ամբողջ գաւառակ, որը հնում յայտնի է եղել՝ իր Դարդման անունով։ Աւերակներ ու գերեզմաններ դանվում են Զարեքի կալուածքի հարաւ-արեւելեան մասում, Ամիրվար թրքաբնակ գիւղին մօտիկ։ Այդ աւերակները ու վանքի չրջակայքում գտնվող մի քանի սրբատեղիք ու մատուռներ իր ժամանակին բաւական նըպաստել են այն բանին, որ կալուածքը վանքապատկան է ճանաչվել։ Կալուածքի տարածութիւնը, որ հասնում է մի քանի հազար դեսեատինի, մեծ մասամբ ծածկըված է խիտ կուսական անտառներով, որոնք հարուստ են ամէն տեսակի փայտով, թէ՛ չէնքի, թէ ածխադործութեան եւ թէ վառելու համար։ Բացի անտառներից՝ կալուածքը հարուստ է նաեւ արօտավայրերով, որտեղ մի քանի հազար գլուխ անասուններ կարող են սնվել ու պահվել ձմեռ-ամառ։ Կալուածքի տարածութեան վրա չկայ աղբաստանութիւն, քանի որ հարթ, տափարակ տեղերից զուրկ է նա. նրա ամենի բնութիւնը երբեք մարդկանց չէ դրաւել դէպի անտառների խորքերը։ Բնակութեան միակ յարմար տեղը վանքն է, որը գտնվում է Շամքորի ձախ ափին եւ որը իրան կից ունի ընդարձակ ագարակ ու փոքրիկ արօտավայր՝ վանքի սեփական տաւարի համար։ Կալուածքը զուրկ է յարմար ճանապարհներից. ոչ միայն ապլը ոչ մի տեղով չէ անցնում, այլ բոնված ջրիներն ու ձիերն էլ մնձ, յամառ անյաղթելի դժուարութիւնների են հանդիպում նրա ճանապարհներին։ Շատ տեղեր անպայման անմատչելի են որ եւ է հաղորդակցութեան համար։ Կալուածքի սահմաններին կից գտնվում են հայ ու թուրք գիւղեր։ Հայ գիւղերն են Բիրն ու Գետաբէկը, իսկ թրքաբնակ գիւղերից նշանաւոր են Ղաբաղիտա ու Ամիրվար։

Հանգուցեալ Աստուածատուր վարդապետ Տէր-Յարութիւնեանց, ծագումով Սղնախեցի, Զարեքում բնակութիւն է հաստատել 1875 թիւին։ Այդ խուլ անապատն է գալիս նա իր սեփական կամքով ու խնդրում է իրան վանահայր նշանակել։ Նրա խնդիրքը յարգվում է, եւ նա 28 տարի չարունակ մնում է Զարեքի վանահայր։ Այդ երկարամեայ ժամանակամիջոցում Աստուածատուր վարդապետը աչքի չընկաւ ոչ իբրեւ քարոզիչ եւ ոչ իբրեւ բարձր ուսման, զարգացման ու բարձր գաղափարի տէր մարդ։ Նա իբրեւ վերին աստիճանի գործնական մարդ՝ մի իրընդիր դրեց իր առաջ ու իր անսպառ եռանդը, ուշն ու միտքը նուիրեց նրան։ այդ խնդիրն էր վանքի գաւառը կալուածքի տիրապետութիւնը օրինաւոր դարձնելն ու նրա պահպանումը։ Իր վանահայրութեան առաջին տարուց ձեռնամուխ լինելով այդ գործին, նա 28-րդ տարում աջողութեամբ պսակեց նրան ու վերջացնելով ըստ իր ցանկութեան քառորդ դար տեւող դատարանական խրթին գործը, նա ընկաւ վանքի բազմաթիւ թշնամիների տարաղի գնդակից ու դերեզման իջաւ իր սիրած վայրում։ Մինչեւ 80-ական թուականների սկզբներում կատարած պետական ու մասնաւոր հողերի սահմանագծումը ոչ ոք մեր փափկակեաց եկեղեցականներից ու նրանցից զեկավարող հաստատութիւններից չդիտեր, որ Զարեքը հաղարաւոր դեսեատիներ իր մէջ պարունակող կալուածք ունի։ Հաւանական էր համարվում, որ ամենաբարեյաջող դէպքում հինաւուրց վանքը կարող է ստանալ իր մօտիկ չրջակաները ծաւալով մի 100—200 դեսեատին։ Երբ սկվեց սահմանագծումը ու նրա հետ պետական ու մասնաւոր հողերի քանակի վերջնական որոշումը, Աստուածատուր վարդապետը գործ դրեց իր ամբողջ եռանդն ու հմտութիւնը, հարիւրաւոր վրկաների ու բազմաթիւ դրաւոր գրութիւնների միջոցով ապացուցեց, որ Զարեքի վանքը տիրապետում է իր չրջակայ ամբողջ դաւառակը՝ հին Դարդման։ Վկաները երդմամբ հաստատում էին, որ այդ աւանդական կտակի մասին որդից որդի պատմվում է նրանց մէջ։ Գործը հեշտերից չէր։ դատարանական հաստատութիւնները, սկսած նահանգական դատարանից (Ֆանձակի) մինչեւ սենատը, զբաղվեցին նրանով մօտ 20 տարի (1883—1902 թ.)։ Զարեքի գործը անթիւ անգամ քննվեց ու վերաքննվեց. վճռը տեղի ունէր վանքի ու գանձարանի մէջ. տեղն ու տեղը կատարվեցին բազմաթիւ քննութիւններ. երկրաչափները տարիների ընթացքում գալիս էին ու գնում. վերջապէս ներկայ թուի ապրիլին կառավարիչ սենատը վերջնականապէս ճանաչեց ու հաստատեց Զարեքի կալուածքը իբրեւ այդ հինաւուրց վանքի սեփականութիւն։

Թէ ինչքան եռանդ, յամառութիւն, համբերութիւն ու ինչ անընկճելի կամք է պահանջում այդպիսի դատարանական գործը, այդ թողնում ենք ընթերցողի երեւակայութեան։ Եթէ Զարեքում բուն չդնէր Աստուածատուր վարպետը, հաւանական է, նա մեր վանքերից չատերի պէս կը մնար ամայի, այնպիսի ահաւոր ձորում։ Արդարութիւնը ստիպողաբար պահանջում է ասել, որ Զարեքն իր այժմեան լայնածաւալ կալուածքով պարտական է միմիայն իր վանահայր Աստուածատուր վարդապետին, այլ ոչ թէ հոգեւոր իշխանութեան ստորին, միջին ու բարձր ատեաններին, որոնցից ոչ մինը մատը մատին չէ խրել Զարեքի համար։ Դատավարութեան ահագին ծախսերը ծածկվել են Զարեքի արօտավայրերից ստացված եկամուտներով։ Անտառները մնում էին անձեռնմխելի։ Բաւական չէր կալուածքի տիրապետութիւնը օրինաւոր դարձնել, հարկաւոր էր նրան պահպանել եւս, որը բացի եռանդից ու աչալրջութիւնից պահանջում էր նաեւ վանքերի հետ հարձակ գործ ունենալու ընդունակութիւն։

Իբրեւ կալուածքի պահապան, Աստուածատուր վարդապետը չատ խիստ էր ու անյողդողդ. նրան ոչնչով կակղացնել չէր կարելի։ Վանքի կալուածքին մնասողը, գաղտագողի փայտ կտրողը, անտառը փչացնողը ստանում էր իր արժանի օրինաւոր պատիժը, եւ այդ պատճառով չրջակայ գիւղացիները դժգոհ էին վարդապետից. չատերը նրան չէին սիրում ու հռչակում էին նրան անմարդասէր, անողորմ ու ագահ։ Սակայն ուրիշ կերպ վարվել չէր կարելի. եթէ վարդապետը ամէն բան թոյլ տար գիւղացիներին, նըրանք անկարգ, անկանոն ու անկօնտրոլ կտրելով անտառը, կը փչացնէին նրան իսպառ։

Անցեալ ապրիլին պատահմամբ անցնելով Զարեքով ու հանդիպելով Աստուածատուր վարդապետին, ես հարցրի կալուածքի արդի դրութեան ու նրա պահպանման մասին։ Վարդապետն ասաց, «Դատավարութեան առաջին տարուց սկսած մինչեւ օրս անտառները մնում են անձեռնմխելի։ Ես իրաւունք չունեմ չահագործել նրան, մինչեւ որ կալուածքը սենատի կողմից վերջնականապէս չը ճանաչվի վանքի սեփականութիւն։ Ցաւում եմ, որ տխուր վերջին այդ հարցը կը վճռվէ յօգուտ վանքի։ Երբ այդ կատարվի, ես այն ժամանակ մտադիր եմ խընդիր տալ հոգեւոր իշխանութեան, որ անտառների խելացի պահպանման ու կանոնաւոր չահագործման նշանակվի մասնագէտ ուսումնաւարտ անտառապետ։ Ասանց այդպիսի մասնագէտ պահապանի անկանոն չահագործումից անտառը կը փչանայ։ Եթէ կալուածքում տեղի ունեցայ կանոնաւոր տնտեսութիւն ու մասնաւանդ անտառի կանոնաւոր չահագործում, Զարեքի վանքը մաքուր արդիւնք կունայ տարեկան մօտ տաս հազար բուբլի, գուցէ եւ աւելի դրանից։ Այդպիսի գումարով Զարեքը կարող է մեծ ծառայութիւն մատուցանել իր չրջակայ հայ ու թուրք ժողովրդին, օրինակելի գիւղատնտեսական հիմնարկութիւններ ու ձեռնարկութիւններ ստեղծելով ու զարգացնելով իր մէջ։ Ես այժմս նուիրված եմ միմիայն մի բանի, Զարեքի կալուածքի, նրա յայնածաւալ անտառների պահպանման ու ստիպված եմ համարեա անընդհատ կռիւ մը մղել չըրջակայ ժողովրդի հետ. ունեմ դատարաններում մօտ 30 հատը արձանագրութիւն անտառներից փայտ կտրելու մասին. ունեմ կատարողական թերթեր, որոնցով պէտք է վանքի վնասները պահանջեմ անտառ փչացնողներից»։

Ես նկատեցի, որ հարկաւոր է որոշ չափ զգուշութիւն. այդպիսի ընթացքը Զարեքի պէս տեղում կարող է կորստաբեր լինել նրա համար։

«Ես այդ գիտեմ,—պատասխանեց վարդապետը,—օր չէ անցնում, որ ուղղակի կամ կողմնակի սարսափելի սպառնալիքներ չը լսեմ։ Փիր գիւղացիք մինչեւ անգամ համախօսական են կազմել ինձ Զարեքից ընդմիշտ քշել տալու համար։ Բայց թէ ես թշնամիներից վախենամ, թուլանամ եւ թոյլ տամ նրանց քէֆի ուզածն անել, այն ժամանակ Զարեքի ծմակները նրանք մի քանի տարում կը լափեն խփած։ Մեռնեմ լաւ է, քան այդ աչքերովս տեսնեմ։ Զարեքում ապրողը միշտ պէտք է մահն աչքի առաջ ունենայ։ Դայլից վախեցողը չը պէտք է անտառ գնա՛յ, մահից վախեցողն ալ պէտք է Զարեք գործ կատարելու գայ. 28 տարի ինձ պահել է, այսուհետեւ էլ կը պահէ, իսկ ես նրա կալուածքը կը պահեմ, մինչեւ որ նրա համար կը կարգվի մշտական կանոնաւոր հոգացողութիւն»։

Զարեքի «սուրբ զօրութիւնը» անզօր դանվեց այլ եւս պահպանել քաջարի վարդապետին, եւ նա ընկաւ գիշատիչների դնդակներից, որոնք միշտ աչք են ունեցել տնկած Զարեքի հարիւր հազարներ արժեցող ծմակների վրա։ Այժմ այդ գիշատիչները իրանց լանը տեսնում են ինչպէս հարկն է, լափում են վանքի ծըմակները բառիս բուն մտքով, քանի որ Զարեքը մնացել է անտէր։ Նրանք արձանագրութիւններից ու կատարողական թերթերից այլ եւս չեն վախենում, քանի որ չկայ նրանց միջոցով վանքի չահերի համար կռուող անվախ վարդապետ։ Այժմս, ինչպէս երեւում է ինձ հասած տեղեկութիւններից, Զարեքի ծմակները «տար հատար են». այնտեղից առնուազը օրը 5–6 հարիւր բուբլու դերաններ, տախտակներ ու փայտ են ապօրինաբար դուրս գնում, եւ եթէ այդպէս չարունակվի, մի երկու-երեք տարուց յետոյ Թարդմանց փառահեղ կուսական ծմակներից տխուր յիշողութիւններ միայն կը մնան։ Զարեքի մերձաւոր հոգեւոր վարչութիւնը, Դանձակի հոգեւոր կառավարութիւնը, Զարեքի կալուածքի պահպանութեան ու նրա կանոնաւոր չահագործման մասին բնաւ չէ մտածում։ Նրա անդամներից ոչ մինը չէ մտածում վերջվել իր երանաւէտ խաղաղութիւնը ու գնալ տեղն ու տեղը կարգադրութիւններ անելու, միջոցներ ձեռնարկելու կալուածքի պահպանութեան համար։ Կարելի է միթէ նուիրական, սրբութիւն սրբոց բարձրացած մարմինը հարիւր վերստաչափ ձիով կենալու նեղութեան ենթարկել։ Ոչ ոք կառավարութեան մեծ ու փոքր անդամներից նեղութիւն չքաշեց գնալ գտնէ Պ. նահանգապետի մօտ ու խնդրել նրանից կարգադրութիւն՝ թէ եռանդով վարդապետի սպանողներին հետամուտ լինելու, փնտռելու, թէ վանքի կալուածքին տեղական պրիստաւի միջոցով խաստորէն հսկելու համար։ Աւելի բարձր հոգեւոր հաստատութիւնների, էջմիածնի կողմից էլ մինչեւ օրս ոչ մի եռանդուն քայլ չէ արված Զարեքի պահպանութեան համար։ Այդպիսով հարիւր հազարները փռված Շամքորի հովտում, Ամիրվարի լեռնալանջերի վրա օրից օր չքանում են, իսկ նրանց տէրը, գերապատիւ ձրիակերը, թիկնած մամուռի բարձրի վրա, իր փոքրաւորի հետ սուրճ խմելով, բռնոթի է քաչում ամվրդով ու «տէրողորմեայով» համարում թէ քանի պուդ իւղ, պանիր, քանի վառիկ, սագ, խող ու կով պէտք է թողած լինի Աստուածատուր վարդապետը։ «Ափսոս իւղ ու վառիկներ, ափսոս, ձեռքից ընկնում են», անչուշտ մտածում է նա ու չարաքդրում անեղ առաջարկութիւններ ու հրամաններ նրանց մասին։ Մեր հոգեւոր ատեանները անչուշտ մի քանի ամիս չարունակ կը զարդարեն իրանց ըլանկները այսպիսի դարձուածքներով... Ցոյժ հրամանագրվում է տրժանպատուութեանդ զլուղս եւ պանիրս, զմեղրս եւ զվառիկս, զսագս եւ զճուտս Զարեքայ վանաց առաքել ատենիս...» Զկարոտիս ու զընկոյզս Զարեքայ վանաց, որք առաքված են մեզ, չենք ստացել մինչ այսօր, ուստի յոյժ առաջադրվում է ձեզ...» «Զտաւարն ու զխոզը Զարեքայ վանաց վաճառել չուտափյթ ու զդրամը դրծակալի միջոցով առաքել ատենիս...» «Զդրամը, զորն առաքված է մեզ Զարեքայ վանից, կորուսված է խպառ, ուստի հրամանագրվում է ձեզ քննութեան ենթարկել զդրծակալին վիճակի եւ առաքել մեզ ի անօրկնութիւն դարձանագրութիւնդ քննութեան...» Դրանով ամէն բան կը վերջանայ ու Զարեքն էլ անտէր մնալով կը քանդվի ու քար ու քանդ լինի իսպառ։ Թէ այսուհետեւ ինչպէս ու ինչ միջոցներով պէտք է պահպանել Զարեքի կալուածքը, ինչպէս ու ինչի համար պէտք է նրան չահագործել, դրա մասին չուտով մի ուրիշ անգամ։

Ս. Ա.

ԳԱՒԱՌԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺԵՐԸ

Առանց ինքնախաբեութեան ու պէտք եղածին չափ լրջօրէն՝ մեր կրթական գործերով չահագրգռուող ամէն անձ, տարուէ տարի լրագրական հրապարակէն լսուող գաւառական արձագանգներով չէ որ մեր բոլոր վարժարաններուն վրայ ճշդրիտ գաղափար մը պիտի կազմէր, այլ իւրաքանչիւրը իր գաւառին մէջ, մտէն քննելով, կարծեմ սա՛ միեւնոյն համոզումը գոյացուցած են թէ մեզի պակասը կրթասիրական ոգին չէ, ո՛չ ալ աշխատելու եռանդը ու մանաւանդ՝ ուրիշին նմանելու, անկէ վար չմնալու անկասկած ձգտումն ու փառասիրութիւնը։ Կրթութեան մասին գլխակից ու գործնական ըմբռնումը՝ բացարձակօրէն կը պակսի մեզ։ Մինչեւ այսօր, հակառակ յիշած այդ գեղեցիկ յատկութիւններուն, փայլուն ծրագրեր, վերացական յատակագիծեր պատրաստելով՝ անոնց սիրուն տարիներ ի զուր զոհելէ անդին չէ՛ անցած մեր կրթական գործունէութիւնը։

Այս ա՛յսպէս եղած է, այն օրէն ի վեր երբ դեռ դասարակութիւնն ու զարգացումը մեզի բոլորովին անծանօթ՝ պարզ նորոյթի մը կարգը դասեցնելէ մանկավարժութիւն ըսուածն ալ, անգիտակցօրէն որդեգրելով ինչ որ հեռուէն հրապուրիչ տպաւորութիւն մը կ'ընէր մեր վրայ։ Ու ճիշդ այս պատճառով էր որ մեր քանդած հինուկ դպրատներուն տեղը նորերուն կազմակերպութիւնը, յուսացուածին չափ արդիւնաւոր չեղաւ մեզի մինչեւ այսօր. Սաղմոսի, Նարեկի ու Գրիգոր Տաթեւացիի կարդացումը մեր դպրոցներուն մէջ, ինչպէս ասացինք, ինքնին մեր կրթական գործունէութեան հիմերուն, ժաքի գալատեան կը սպասէին, իրենց հաչիւները կարգադրելու համար։

Ժաք սիսիանքի զգացում մը ունեցաւ, երբ ինքզինքը գտաւ ճեպընթացի վագոնին մէջ, որ դէպի Բարիզ պիտի սուրար։

—Ո՞ւֆ, մրմնջեց Լիզ։

—Ո՞ւֆ, ըրաւ Ժաք։

Ժաք գլխարկը հանեց, որուն եզերքը կը ցայտնէր իր ճակտի վէրքը։ Աչքին առջեւ բերաւ եօթը չաբաթ առաջուան վիճակը, երբ մեւեանոյն քարափին վրայ կ'ինչնէր, ձեռքը երկարելով Ռօզի, որ հիմա թերեւս բոլորովին կորսուած էր իրեն համար։ Անչուշտ պիտի լուսաբանէր Ռօզի անհետացման խնդիրը, մանաւանդ որ իր անհամաձայնութիւնը կնոջ հետ ա՛լ աւելի չեչտուած էր, Լիզի տիրապետեան տակ ինկած ըլլալուն համար նորէն։ ամանալուծութիւնը միակ հաւանական լուծումը կը նկատուէր։ Ցեռոյ Ժաքի միտքը ինկաւ տիկին Բալաֆաթէսի եւ երկու սպասուհիներուն, Ժաքի գալատեան կը սպասէին, իրենց հաչիւները կարգադրելու համար։

Ժաք սիսիանքի զգացում մը ունեցաւ, երբ ինքզինքը գտաւ ճեպընթացի վագոնին մէջ, որ դէպի Բարիզ պիտի սուրար։

—Ո՞ւֆ, մրմնջեց Լիզ։

—Ո՞ւֆ, ըրաւ Ժաք։

Ժաք գլխարկը հանեց, որուն եզերքը կը ցայտնէր իր ճակտի վէրքը։ Աչքին առջեւ բերաւ եօթը չաբաթ առաջուան վիճակը, երբ մեւեանոյն քարափին վրայ կ'ինչնէր, ձեռքը երկարելով Ռօզի, որ հիմա թերեւս բոլորովին կորսուած էր իրեն համար։ Անչուշտ պիտի լուսաբանէր Ռօզի անհետացման խնդիրը, մանաւանդ որ իր անհամաձայնութիւնը կնոջ հետ ա՛լ աւելի չեչտուած էր, Լիզի տիրապետեան տակ ինկած ըլլալուն համար նորէն։ ամանալուծութիւնը միակ հաւանական լուծումը կը նկատուէր։ Ցեռոյ Ժաքի միտքը ինկաւ տիկին Բալաֆաթէսի եւ երկու սպասուհիներուն, որ թերեւս իբր պատանդ վար դնէր Մարիան եւ Անտանանթիան։ Որոշեց, Բարիզ հասնելուն պէս ղրկել իր պարտքը։ Ապա Ժաք նայեցաւ Լիզի, որ նմանապէս իր սիրտարին վրայ ակնարկ մը նետեց, զայն իր ճակը ձգած ըլլալու ապահովութեամբ։

Ու Ժաքի սիրտը սեղմուեցաւ խորհելով որ իր կեանքի գեղեցիկ սկզբնաւորութիւնը խաթարած էր, այնքան կարճատեւ մեղրալուսինի մը եւ ամուսնութենէ մը յետոյ։ Այդ

դասերուն յայտորդող բոլոր բազմաթիւ ուբիլեններն ալ՝ վարժարանին պատերը զարդարող գիտական նկարներուն ու քարտէզներուն հետ, սոսկ մնոտի պերճանք մը մնացին, դպրոցէն դուրս, աչակերտին մտքէն տակաւ ցրուող երազի մը տպաւորութիւնը տալու միայն սահմանուած։

Եւ ո՞վ չի գիտեր նաեւ թէ ինչ արհամարհանքով մէկդի նետուեցաւ հնամենի Ֆալախան, պղտիկներու այդ հին թշնամին, անոր փոխարէն մեր արդէն փայլուն յայտագրերուն մէջ պատուոյ տեղ մը տալով սա երկու բառերուն.—Ծեծն արգիլուած։ Ի՞նչ սիրուն դրութիւն։ Մեր ոստիկաններն, այսուհետեւ ծեծի վախէն չպիտի փախչին դպրոցէն. ո՛չ ալ մնտեսը կամ վարժապետը անոնց սկանջէն բռնած պիտի քաշքշէր դէպի դպրոց։ Հիմա իրենք պիտի հրապուրուին վարժարանէն ամէն առաւոտ, մութն ու լուսն ինքնաբերաբար հոն վազելու ատիճան։ Չէ՛, տղաքը ուսումէն ալ չպիտի ձանձրանային ու զզուէին քիչ քիչ։ Իրենց տրուելիք ուսումը դրժուարամարս բաներ մը չպիտի պարունակէր մատղշուկ միտքերնուն համար։ Հիմա, հրապուրիչ զանազանութիւն մը պիտի դրուէր տրուելիք ուսումին մէջ ալ եւ օր քանի մը անգամ տղան պիտի անուշքերնէին աղանդերներով, որոնք մէն մի դասաժամին յոգնութիւնները փոխարինող զբօսանքները պիտի ըլլային։

Ահա՛ բոլոր այն աղուոր մեթոտները, որոնց ձեռք զարնել չվարանեցանք ակիզբի օրէն, եւ որոնք սակայն իրականին մէջ՝ անգործադրելի մնացին մեր վարժարաններուն համար. որովհետեւ ուզեցինք ընել միայն. բայց ի՞նչպէսը եւ ի՞նչովը չխորհեցանք երբեք։ Բառին բուն նշանակութեամբ դաստիարակ, ուսուցիչ պէտք էին մեզի։ Մենք չմտածեցինք ատոր վրայ, ու հին, պատուելիական մը-նացորդներով կամ նոր, թերուս իմաստակներով պատուաստեցինք մեր նոր վարժարանները. պատրաստուած փայլուն ծրագիրը անոնց յանձնեցինք եւ սկսանք... արդիւնք սպասել։

Այսպէս է որ, տարիներ տեւող այլազան ձեւափոխումներէ, ելեւէջներէ յետոյ իսկ, դաւառներու մէջ երեւցող կրթական գործունէութեան ներկայ՝ ուելի կամ նուազ չափով միեւնոյն արգահատելի երեւոյթները կը ցուցադրէ, ու դպրոցէն անցնող օրուան նոր սերունդը միւռ միեւնոյն յուսախաբութեան կ'ենթարկուի. դպրոցէն դուրս, կեանքի պայքարին մէջ զգալով թէ նախապէս չորս պատերու մէջ ի զուր վրայ տուած է կեանքին էն թարմ եւ առոյգ շրջանը, չատ հեղ իր առողջութիւնն ալ հետը։ Ո՞վ կրնայ չմիլել ուսուցչութեան պաշտօնին ապատանոնդ կարգ մը մարդոց պատճառած մեսը, բարոյապէս ու մտաւորապէս անոնց կատարած արտառոց դերը մեր վարժարաններուն մէջ։ Այս տեսակէտին ուսումնասիրութիւնը բաւականէն աւելի երկար գործ մը եւ առայժմ մեր նպատակէն դուրս է. արդէն նմոյշ մը տուած ենք ասկէ առաջ, քանի մը համառօտ յօդուածներու մէջ երեւան բերելով թէ յոռետես եւ սկեպտիկ բարքերը ո՛ւրկէ ծայր տուած են եւ ինչ աղէմներ առաջ բերած են գաւառացի նոր սերունդին մէջ։ Ասոնց մանրամասնութիւնները, զատ ուսումնասիրութեամբ մը պիտի ներկայացնէին այնպիսի պարագաներ, յատկանշական այնպիսի պատմութիւններ, որոնք այլապէս պիտի հաստատէին թէ՝ իրա՛ւ որ մեր դպրոցական սերունդին կրած նկարագրի անկումը՝ ենթադրուածէն չա՛տ աւելի տխուր հանգամանք առած է։ Վերջին տարիներս, քանի մը քաղաքներ, մէյմէկ տիպար-կրթարան նի՛ բարիքին ասանացած են արդարեւ, սակայն սոսկ ատոնցմով միխիթարուելու միամտութիւնն ինչպէս ունենանք, երբ խնդիրը մեր կրթական գործերուն ընդհանուր ուղղութեան շուրջ կը դառնայ։

Ձերկարելով, հիմակուհիմա, խօսքերնիս տիրող ֆիզիքական պատիժներուն վրայ պիտի մանաւորենք, յայտնելու համար թէ՝ հակառակ շռայլուող փայլուն խոստումներուն եւ յանուն մանկավարժութեան՝ հոս ու հոն ցուցադրուող ամապարարի սին դերկատարութիւններուն, եւ հակառակ ծեծն արգիլուած բառական յայտարարութեան, մեր տղաք ո՛չ նուազ կը մնասուին ֆիզիքապէս։ Ծրագրուած բոլոր ազուր պայմաններուն հետ՝ ծեծի արգելքն ալ երբեք, երբեք յարգուած չէ մեր վարժարաններուն մէջ։ Եւ ասիկա դարձեալ անոր համար որ պէտք եղած լրջութեամբ չբռինք ինչ որ ըրինք, կրթական գործի սկսելէ առաջ, չխորհեցանք խնդրոյն կարեւորութիւնները վրայ, եւ զանոնք գործադրելու միջոցները չփնտռեցինք, այլ ձեռնարկեցինք ինչ բանի որ հաւնեցանք։— Դի՛ւրս կրթական հին դրութիւնը, դուրս հին դասագրքերը, դո՛ւրս ֆալախան, վերջապէս ծեծն արգիլուած։ Մինչեւ հոս աքանչելի։ Բայց ի՞նչպէս, որո՛ւ ձեռքով ըրինք այդ հիմնական բարեփոխումը։ Կը տեսնէք իրերն ինչպէս իրենց բնական կարգովը կ'ընթանան։ Ինչ որ ըրած ենք, ուրիշ բան չէ՛ եթէ ոչ սնոտի ձեւափոխում մը։ Ինչո՞ւ արգիլուեցան ծեծը, ֆիզիքական վայրագ պատիժները, եթէ պիտի չարունակուէին դարձեալ, ինչո՞ւ անիմաստ լքումը ֆալախային, երբ անոր տեղ՝ թաթի, ոտքի ու փայտի անմնայ հարուածները իրենց նախէրը կը գործեն մարմնոյն աւելի փափուկ գործարաններուն վրայ. առաջինը ոտքերը միայն կը ցաւցներ, մինչ կռնափի հարուածները բաշխողը ինքն իսկ չի գիտեր թէ դողացող ու շարժտկող տղուն կո՛ւչտն է որ պիտի տուժէ, թէ կուրծքը, աչքը, ականջը եւ այլն, ըստ բաղդի։ Ու չե՞ն տեսնուած միթէ չատերն ալ, մարդկային հրէշներ ինքնին, որոնք իրենց բարկութեան մէկ վայրկեանին տղուն կեանքն իսկ վատնած են։

Ծեծի պատիժէն զատ, ուրիշ աւելի կամ նուազ արտառոց պատիժներ ալ չեն որ կը պակսին։ Աչակերտը ֆիզիքապէս կը խամրի, կը փճանայ, ու մտքով կը բթանայ բոլորովին, ատոնց երեսէն։ Ծունկի ըրելէ, ձեռքերը վեր՝ ոտքի, չատ հեղ այդ վիճակին մէջ ձեռքը ծանր առարկայ մը, գիրք, ջրի կուժ, սալքար եւայլն տալով, զբօսագուրկ, ճաչէ զուրկ եւ ուրիշ հաղարու մէկ այլանդակութիւններ, որոնք ի դորձ կը դրուին յանախ դասի ատեն իսկ, այնպէս որ աչակերտը կը պարտաւորի այդ չարչարանքներուն մէջ դաս ըսել, դասին մտիկ ընել, կամ աւելի ճիշտը այնպէս կեղծել, քանի որ այլապէս անկարելի է ամիսի մէջ ունենալ այդ հանգամանքներուն մէջ։ Ամենէն անիմաստ դրութիւնը սա է որ այսքանչ յանցանքին ի պատիժ՝ գրքի մը միեւնոյն էջը տասը, քսան եւ աւելի անդամներ բռնի օրինակել կը տրուի աչակերտին։ Այս դրութիւնը պղտական ալ է, որ քանի մը տիրացուներու ձեռքով զաւառներու մէջ մուտ գտած է։ Տղան ուսումէն ու դասէն զզուեցնելու համար աւելի անմտած միջոց մը կրնայիք երեւակայել։ Այսպէս նաեւ ճաչէ զրկելու պատիժը, որ ո՛րքան անբնական՝ նո՛յնքան ալ սովորական է մեր մէջ։ Օրստօրեակն ամումի եւ սպառումի ենթակայ մանուկը, որ տարեցէն չա՛տ աւելի պէտք ունի լաւ սնընդառութեան, եղելի անօթի թողուլ, յետոյ իրմէ ուշիմութիւն ու ջանասիրութիւն պահանջելու համար, ընդունեցէք որ քիչ մը տարօրինակ է եւ անբմբռնելի։

Ու մտածել թէ բոլոր այս պատիժները կը գործադրուին այնպիսի անձերու ձեռքով, որոնց համար ուսուցչութիւնն ակամայ ստանձնուած ապրուստի միջոց մըն է սո՛ակ, որոնք մանուկին կը նային թշնամի աչքերով, որովհետեւ ձանձրացած, զզուած են անկէ։ Մէյ մը լսէ՛ք իր սրբոյն ցաւերը, առտուընէ մինչեւ իրիկուն փակուիլ սա մանրամասնութիւն հետ. կրկնել գիտցածդ հարիւր անգամ, ու գլուխ ցաւցնել անոնց հաղարու մէկ ցնդի վնթի խնդիրներովը։ Ի՞նչ տաղտկալի դործ։ Այս է ահա իրենց կարծիքը, եւ ասիկա ուսուցչի կարծիք չէ։ Դործին տէր մարդը, գիտունի մը հեռաքրքրութեամբ պիտի զբաղէր իր չուրջը չարուող մանուկներու այլազան բիբերովը, ժամանակն այնքան երկար, այնքան ձանձրալի չպիտի երեւէր իրեն, պղտիներէն ամէն մէկին հոգեբանական յատկանիշերն ուսումնասիրելով՝ անոնց մտաւորական զարգացումն պարբերական դիմայեղումներուն համդիսատես գտնուած առեն։

Ուրեմն կրնայ հասկցուիլ թէ՝ ըսել չենք ուզեր որ պատիժներն իսպառ վերցուին մեր դպրոցներէն, այլ չեշտել թէ յարմար պատիժները՝ գործէն հասկցող, մանուկներու բարեկամ անձերու ձեռքով գործադրուելու են։

Իսկ պատիժներու ընտրութիւնն ու սահմանը, հրապարակային ուսումնասիրութեան նիւթ եղած չէ, կարծեմ, հակառակ իր կարեւորութեան։ Ո՛րքան գոն պիտի մնայինք ամէնքս ալ երբ Նախակրթարանի Սխալները ձաղկող կորովի քննադատը Տ. Զ. մասնաւոր յօդուածով մը ձեռք առնէր այս խնդիրն ալ։

Տիարպէքիր ԼԵՒՈՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Երեսփ. Ժողովին մէջ.— Կրօնական միաբանութեանց խնդիրը.— Պ. Բոմպի պատասխանին շարունակութիւնը.— Վստահութեան բանաձեւը.— Կառավարութեան նոր օրինագիծը։

Բարիզ, 18 հոկտ.—Դիւանագէտներու յատկացուած տեղէն կնոջ մը ծափահարութեամբը ծագած ժխորը հանդարտելէ ետքը, նախարարապետ Պ. Բոմպ խօսքը շարունակեց եւ ըսելէ յետոյ թէկուսակցական յանձնաժողովին միջամտելն եւ թող չտուին որ կրօնական միաբանութիւններ համակերպին օրէնքին տրամադրութեանը, յարեց.

«Կրօնական միաբանութիւնները միայն իրենց խորհրդատուներուն անսայթաք իրենց անկախութիւնը յանձնեցին այդ յանձնաժողովներուն, ինչպէս նաեւ խնդրագիրներ պատրաստելու եւ նախարարութեան ներկայացնելու գործը։ տ'Անթէն պողոտային յանձնաժողովն էր որ խմբագրեց արտօնութիւն խնդրող ազդարարագիրները, թէեւ Պ. տը Մաքօ որ այդ յանձնաժողովը կը վարէ, կը հերքէ։ Մի ուրանաք Պ. տը Մաքօ, այդ հրահանգները ձեր՝ անձնական թուղթերու վրայ գտնուած են, սեւ չրջանակով։ Ուսարիկ նմոյշներ։ (Զախակողմեն բուռն ծափահարութիւններ։) 1886ի այդ օրէնքին ո՛ր յօդուածը, ո՛ր հատուածը ջնջած է այն օրէնքները որոնք կ'արգիլեն առանց արտօնութեան կրօնական միաբանութեանց հաստատութիւններու հիմնուիլը։ Կարծել կը կեղծուի թէ 1901 յուլիս 1ի օրէնքը, ընկերակցութեանց մասին, առաջինն է այդ արգելքը պարունակողը, բայց մեր հրամանագիրներու մէջ ուրիշ օրէնքներ ալ մէջ բերուած են։ Ո՞ւրկէ կը դանեն 1901 յուլիս 1ի օրէնքին մէջ օրէնք մը որ կը ջնջէ միաբանական հաստատութիւններ հիմնելու վերաբերեալ օրէնքը։»

Պ. Բոմպ յիշեց միաբանութիւնները պաշտպանողներուն այն խօսքերը թէ հրամանագիրներուն օրինաւորութիւնը եթէ անվիճելի է եւ 1886ի օրէնքը բռնարարուած չէ, կնքուելու պարագային օրինաւորութիւնը երկբայելի չէ։ Պ. Բոմպ յարեց.

«Աչխարհի քիթին խնդալ է ըսել թէ վարչութիւնը իր բոլոր իրաւունքները սպառեց, հաստատութիւնները պարպել տալով, եւ թէ արտաքսեալներու արտօնութիւն տրուած է վերադառնալու։ Ի՞նչ ուրիշ բան մը բաց կամ դոց ըլլալու է. առանց կնիքի ոչ բաց կրնայ ըլլալ եւ ոչ ալ դոց. բաց չի կրնար ըլլալ, վասն զի վարչութիւնը անոր փակումը պիտի հրամայէ, դոց ալ չի կրնար ըլլալ, վասն զի վտարեալները իրաւունք պիտի ունենան վերադառնալու։ Կնքումը փակման բնական հետեւանքն է. հանրութեան համար ծանուցում մըն է վարչական այդ գործողութեան։»

Պ. Բոմպ արդարացուց կառավարութեան գործադիր պաշտօնեաները՝ անոնց մասին եղած մեղադրանքներուն դէմ։ Աջակողմեան երեսփոխանները միլտ կ'ընդմիջէին նախարարապետը։ Պ. Բոմպ յարեց.

«Բոլոր թէ բանակը կասկածելի գործի մը ծառայեցուցած ենք, եւ թէ զոյն կիներու դէմ դրած ենք։ Ո՛չ, բանակը անկարդութիւն յարուցանողներու դէմ դրեցինք։»

Զախակողմէն ծոփահարեցին։ Ֆինիթէրէն պարապողական երեսփոխան մը դիտողութիւն ըրաւ այդ խօսքին դէմ։ Պ. Բոմպ շարունակեց, ըսելով որ բանակը դրկուած էր բարկութենէ կուրացած մարդերու դէմ եւ եթէ պէտք է հատաղ անուղղակի տուրքերու վիճակադրութեան, ուրիշ բանով կուրացածներու։ Զախակողմէն ծափահարեցին։ Աջակողմէն բողոքեցին։ Ֆինիսթէրի երեսփոխանը ըսաւ թէ պէտք չէ անարդել իր համաքաղաքացիները։ Ատենապետը ի կարգ հրաւիրեց։ Բողոքները շարունակեցին։ Ատենապետը ազդարարեց թէ նախարարապետին խօսքերուն ընդմիջումը եթէ չդադրի, պիտի պարտաւորուի նիստը դադրեցնել։ Պ. Բոմպ շարունակեց ու ըսաւ.

«Զեմ ուզեր մաքառիլ ընտիրելիներուն դէմ. մեծամասնութեան կ'ուզեմ խօսքս ու կ'ըսեմ թէ մեծ վասնգ կայ եթէ կրօնական միաբանութեանց դէմ սկսք զրաւնութիւնք։ (Զախակողմեն բուռն ծափահարութիւններ)։ Մեր վարչական դրութիւնը պիտի չարունակէ, բայց կեանքի եւ յառաջդիմութեան սկզբունքէն պիտի զբաղի։»

Պ. Բոմպ յիշեց միաբանական վարժարաններու փակման առթիւ օգոստոսին պատճառած միջադեպերը։ Բաւ թէ ատոնք օրինաւոր դոյութիւն չունեցող վարժարաններու փակման միայն եթէ վերագրուին, սխալ մեկնուած կ'ըլլան։ Նախարարապետը յարեց.

«Ճշմարտութիւնն այն է թէ մեր հակառակորդները ըմբռնած են քաղաքական այն վերին սկզբունքները, որոնցմէ կը ներշնչուի կառավարութիւնը։ Նաեւ դուշակած են մեր հաստատ կամքը՝ կասեցնելու վնասակար արկանութեան յառաջդիմութիւնները։ Մեր հակառակորդները հասկցան թէ մեր առաջին գործը նախաշաւիղն է գլխաւոր գործին զոր հանրապետական կուսակցութիւնը կը սպասէ։ Զեղմէ կախում ունի անոր կատարեալ կիրառումը։ Իրաւունքը մեր կողմն է եւ տրամադրիչի ոյժը դուս ունիք։ Կառավարութիւնը միայն իրաւունքը կը պահանջէ. ոյժը դուս պիտի տաք։ (Զախակողմեն բուռն ծափահարութիւններ։) Երբ իշխանութեան պատասխանատուութիւնը ստանձնեցի, դիտէի թէ զրպարտութիւններու ու նախատինքներու ենթակայ պիտի ըլլամ, ամէն բան կանխատեսելի եւ ամէնքան ընդունելի։ (Զախակողմեն բուռն ծափահարութիւններ)։ Հաւատարիմ ծառայ մը եմ Ֆրանսայի։ Ես ալ կը կրկնեմ ժամանակին նշանաւոր անձնաւորութեան մը սա խօսքը.—«Թո՛ղ յիշատակ կորուած, բաւական է որ Ֆրանսական Հանրապետութիւնը յաղթանակէ։»

Նախարարապետ Պ. Բոմպ խօսքը աւարտելով իր տեղը դարձաւ։ Բաղմաթիւ երեսփոխաններ շնորհաւորեցին զայն։ Ատենը պահ մը փակուելէ ետքը վերստին բացուեցաւ։ Երեսփոխան Պ. Ռընօ-Մորլիէր, որ նշանաւոր իրաւագէտ մըն է, խօսեցաւ միաբանական վարժարաններու փակման հրամանագիրներուն վրայ։ Այնպէս նկատուեց որ միաբանական հաստատութիւններ չկան հոն ուր քանի մը մայրապետներ, մասնաւորներու կողմէ հրաւիրուած, երիտասարդները կը դաստիարակեն կամ հիւանդներ կը դարմանեն։ Պ. Ռընօ-Մորլիէր յարեց.—«Ձեր դործադրածը 1901ի օրէնքը չէ, այլ 1886ի օրէնքն է որ կը բռնաբարէք։ Բարեկամներս ու ես չենք կարող մասնակցիլ այդ տեսակ քաղաքականութեան մը։»

Վնճարանութիւնները աւարտած ըլլալով, զանազան բանաձեւեր առաջարկուեցան։ Նախարարութիւնը ընդունեց սա բանաձեւը որ 283ի դէմ 329 ձայնով քուէարկուեցաւ.

«Ժողովը, որոշած ըլլալով ազգու կերպով գործադրել ընկերակցութեանց օրէնքը, կը հաւանի կառավարութեան ընթացքին ու սարքերներուն եւ կ'անցնի օրակարգին։»

Նախարարապետ Պ. Բոմպ դիւանին յանձնեց հետեւեալ նոր օրինագիծը.

«1901 յուլիս 1ի ըն երակցութեանց օրէնքին Բ. յօդուածին Բ. հատուածին տրամադրած պատիժներուն պիտի ենթարկուին, Ա. անոնք որ բանան կամ վարեն միաբանական որ եւ է տեսակ հաստատութիւն, դպրոցական եւ կամ ուրիշ հանդամանքով, առանց նոյն օրէնքին տրամադրած արտօնութեանը, Բ. անոնք որ չարունակեն մասնակից ըլլալ այն կարգի հաստատութեան մը որուն փակումը հրամայուած է նոյն օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն եւ Գ, ասոնք որ ներկայ յօդուածին մէջ նշանակուած հաստատութեան մը կազմակերպութեան կամ գործելուն կը նպաստեն։

«Պատժական օրէնքին 463րդ յօդուածին տրամադրութիւնները գործադրելի են ներկայ օրէնքին նախատեսած օրինազանցութիւններուն։»

Ընկերակցութեանց օրէնքին Բ. հատուածին Բ. յօդուածը կը տրամադրէ թէ 16էն 5000 ֆրանքի եւ վեց օրէն մէկ տարուան բանտարկութեան կը դատապարտուին հիմնադիրները, անօրէնները կամ վարիչները այն ընկերակցութեանց որ լուծման վճիռէն ետքը նորէն շարունակէ կամ վերակազմուի։

Այս օրինագիծը ներկայացուելէն ետքը աջակողմեանները սկսան ընդմիջումները։ Բանի մը երեսփոխաններ գոչեցին «Ուրեմն ձեր չրջարարական ապրէն է։» Պ. Լաղի ստիպողութիւն տալ պահանջեց։ Պ. Բոմպ ալ ոյժ տուաւ այդ պահանջումին։ Պ. Տընի Բռչէն խստիւ բողոքեց այդ նոր օրինագիծին դէմ։ Վերջապէս 223ի դէմ 336 ձայնով որոշուեցաւ ստիպողութիւն տալ։

ԶԻՆԱԿԱՆ ԴԻՈՐԵՐ

Փոխառութիւն մը.—Ցտկացուելիք նպատակը։

Շանկայ, 17 հոկտ.—Հոկտ. 13 թուականով կայս. հրամանագիր մը կ'արտոնէ քառասուն միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը որ Բարիզի մէջ չրջաբերութեան պիտի հանուի։ Նրկամուղներու գումարը Զինկ բանակցեցաւ ռուսական պանքային հետ այդ փոխառութեան համար, որ պիտի յատկանայ Զինկ-Թինկ-Ցուի եւ Թայ-Նուէն-Ցուի երկաթուղիին չինական՝ Լուհանի երկաթուղիին պայմաններովը։ Օգտակար է դիտել տալ թէ Զինու արտաքին գործոց յիշատակագիրը որ այդ ձեռնարկին համար մատուցուած է բարձրագոյն իշխանութեան, կ'ըսէ թէ այդ նոր գիծը մէկ ճիւղն է Լուհանի երկաթուղիին, մինչդեռ Ռուսական պանքային եւ Բէքինի սէնտիքային միջեւ 1868ին կնքուած համաձայնութիւնը՝ Լի-Հունկ-Զանկի հաւանութեամբ, այդ նոր գիծը անկախ կը նկատէ զլխաւոր դիծէն։

ՊՈՒՐ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐԸ ՊԷՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Պոէր զօրավարները խորհրդարանին մէջ.— Գուսարում մը. — Պոէր զօրավարներուն հառաբը.—Տեսիչ Ռուսիոյ մէջ.—Պոէր զօրավարներուն ծագումը։

Պերլին, 18 հոկտ.— Երեք Պոէր զօրավարներու նկատմամբ ցոյց տրուած խանդավառութիւնը գերման ժողովրդեան մէջ, հետզհետէ կ'աւելնայ։ Նամակագիր ցոյցերը կը շարունակեն։ Զօրավարները երէկ առտու այցելեցին Վիլհէլմ Ա.ի եւ Պիզմարքի ժիչատակարանները, բայց ծաղկեպսակ չդրին, որովհետեւ իշխանութիւնները արգիլած էին։ Երբ երեսփոխանները իմացան թէ պոէր զօրավարները խորհրդարան եկած էին, ժողովի սրահէն դուրս ելլելով խուժեցին նրբանցքները։ Մինչ ազաւաղ ժողով մը սկսաւ. զօրավարները դէմ առ դէմ կը գտնուէին ժողովի նախագահին, որ կարելին կ'ընէր պոէր զօրավարները չներկայացնելու համար։ Սակայն Վիլիրեմպէրկի նախարարները սեղմեցին պոէր զօրավարներուն ձեռքը։ Հէրպէրթ Պիզմարք իշխանը ուռանորոց Պոէր զօրավարները խորհրդարանին մէջ։ Հէրպէրթ իշխանը պոէր զօրավարներուն հետ խօսեցաւ Պ. Զէմպրլէնի հետ կատարուած բանակցութեանց վրայ։ Մաղթեց որ՝ լաւ արդիւնք մը ձեռք ձգեն, յարելով թէ Պ. Զէմպրլէն գործնական մարդ մըն էր եւ կը փափաքէր համաձայնութեան մը յանգիլ։ Իշխանը նոյնպէս ըսաւ թէ նախարարապետ Պ. Պալֆուր ալ լաւ տրամադրութիւններ ունէր։

—Միլարտնոյնի Ընկերութեան կողմէ կազմակերպուած մեծ գումարումը տեղի ունեցաւ երէկ իրիկուն։ Տեղերուն գինն էր 8.50 մարք։ Ամէն ինչ կանոնաւորութեամբ անցաւ, միայն վերջին պահուն հրմտուք մը տեղի ունեցաւ, երբ հանդիսականները կ'ուզէին բարձրաձայնը եկլել, սեղմելու համար պոէր զօրավարներուն ձեռքը։ Նուազախումբին վերեւ կը ծածանէին թրանսվալեան եւ օրանժեան դրօշակները՝ սեւով եզերուած եւ այդ երկու դրօշներուն միջեւ կը դանուէր գերմանական։ Շուալիքը երեքը թարգմանեց պոէր զօրավարներուն ճառերը, ո՛չ թէ բառ առ բառ, այլ իրաքանչիւր բանախօսութիւններէն յետոյ։ Պոթա առաջին անդամ ըլլալով խօսք առաւ, թաւ յայտնեց դեր հաներէն չգիտնալուն համար եւ ըսաւ թէ իրենց համար աւելի դիւրին էր թշնամիին մէկ դիրքին վրայ յարձակիլ քան խօսիլ բազմութեան առջեւ։ Յիշեց թէ Գերմաններ կռուած են պոէրական դատին համար եւ թէ գերման ազգը կրնայ հպարտութիւն զգալ այդ մասին։ Նաեւ յիշեց Պ. Բրիւկէրի քաջած տառապանքները, այս առթիւ հաստատելով թէ անհիմն են այն զրոյցները որոնց համաձայն Պ. Բրիւկէր իր հետ տարած ըլլայ կառավարութեան վերաբերող դրամներ։ Դալով Պ. Շթայնի, անկեա պատերազմին պատասխան մարդը եղաւ։ Պոէրները ամէն ինչ ըրին, իրենց երկիրը փրկելու։ բայց կորսնցնելով ստիպուեցան հաշտութիւն կնքել, որպէս զի բոլորովին չզոնուի պոէր ազգը։ Բանախօսը ի վերջոյ դրամական օգնութիւն խնդրեց։ «Աստուած ուզեց որ հաշտութիւն կնքենք։ Պիտի յարատեւենք հաշտութեան մէջ։ Ոչ ոք կրնայ կարծել թէ հաշտութեան դաշնագիրը կնքեցինք, յետոյ զայն խզելու մտադրութեամբ։» Ապա զօրավար Տըլարի խօսեցաւ. Պոթայի պէս խանդավառ ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ։ Տըլարի ըսաւ թէ պոէր զօրավարները չէին յուսար որ դրկուած պիտի ընդունուին, այդ պատճառաւ մնած է իրենց երախտագիտութիւնը։ Բանախօսը նկարագրեց պոէր ժողովրդեան թշուառութիւնը, յոյս յայտնելով որ իրենց նոր կառավարութիւնը պիտի օգնէ։ Ի վերջոյ Տէվլէթ խօսելով ի մէջ այլոց ըսաւ.—«Մեր ամրողջ ազգին կողմէ զբրկուած ենք, ինչպէս վաթսուն ներկայացուցիչ զրկուեցան Եւրոպա ու Ամերիկա։ Այրիներուն, որբերուն եւ անկարողներուն համար միայն նուէր կը խնդրենք։ Սեփականատէրերուն ի նպաստ նուէր չենք խնդրեր, որովհետեւ անոնք կրնան իրենց ապրուստը ճարել։ Պոէրները արժանի են նպաստի, որովհետեւ ցոյց տուին թէ ինչ է երկրասիրութիւնը։ Պոէրները, այս պահուս, յառաջիկայ երկու տարուան համար նպաստ կը խնդրեն, որպէս զի կարենան զայդ մը եղ եւ արօր մը ձեռք ձգել, ինչպէս նաեւ ամենէն անհրաժեշտ առարկաները։ Տուէք այդ հաւաստիքը եւ ես պիտի տամ ձ'զի այն նուիրական հաւաստիքը թէ մեր ժողովրդը չպիտի անհետանայ։ Ցոյս ունինք թէ բերկրալից ապագայ մը վերապահուած է մեզի։ Դալով մեր արդի կառավարութեան տուածին, արդէն իսկ սպառած է կեդրոնացման բանակցողներուն համար։» Տէվլէթ իր ճառը աւարտեց չնորհակալութիւն յայտնելով պոէրասէր մասնախումբին եւ գերման ժողովրդեան։ Այս բանախօսութիւնը ընդունուեցաւ ջերմագին ծափերով։ Գումարումը վերջացաւ Պ. Բրիւկէրի եւ Պ. Շթայնի ուղղուած հեռագրէ մը յետոյ։

—Կ'ըսուի թէ Տէվլէթ զօրավարը առանձին պիտի երթայ Ռուսիա, ուր պիտի այցելէ Բեզերպուրկ, Մոսկուա, Բիլէ, Օռեսա, Նիժնի-Նովկորոտ եւ Վարշաւիա։ Ռուս նկարիչ մը աւարտած է մեծ պատկեր մը, որ Տարա-ափրիկեան պատերազմին տեսարանները կը ներկայացնէ։ Այդ նկարը ի նպաստ Պոէրներուն պիտի ցուցադրուի։

—Տէվլէթի գերման ծագում ունենալը դրած էինք երէկ, Պոթա ալ Բարիզի մէջ յայտարարեր է թէ իր մեծ հայրը Այդասցի էր եւ 1820ին միայն գաղթած էր Թրանսվալ։ Պոէր զօրավարները Պէրլինէն մեկնելով Լա Հէ պիտի երթան, հոն հանգչելու համար քանի մը օր։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԲՈՐԹՈՒԳԱԼ

Տէպկոյի ծովածոցը.— Անգլեզերման դաշնագիրը.— Շանեական տեղեկութիւններ։

Լոնտոն, 17 հոկտ. — Բրրի Պիօ սա հեռագիրը ստացած է Լիզպոնէն.— «Կրնամ ձեզի հաղորդել բոլորովին վաւերական ու չտեսնուած տեղեկութիւններ Բորթուկալի թագաւորին Լոնտոն կատարելիք ուղեւորութեան քաղաքական նպատակին վրայ, Ֆրանսայի մէջ տեսնն մը մնալէ յետոյ։ Անձիդ է այն զրոյցը թէ Տոն Բարլոս թագաւորը Լոնտոն պիտի երթայ, հարաւ-ափրիկեան գաղթականները ծախելու համար, որովհետեւ կատարուած իրողութիւն մըն է տարկա։ Ոսկեղօծուած դեղասա պիտի տանը բորթուկէզ ժողովուրդին, ինքնասուն տարան համար վարձելով Տէվկոյի ծովածոցը, որուն վրայ, ձեւի համար, բորթուկալեան դրօշին ծածանիլը պիտի թոյլատրուի։ Բայց գործին մէջ աւելի չտեսկան գաղտնիք մը կայ եւ որ պիտի նպաստէ բացատրելու Վիլհէլմ կայսեր բռնած դիրքը։ Անգլեզերման դաշնագրին հոմանան, երբ Բորթուկալի հարաւ-ափրիկեան գաղթականները բաժնուին երկու կիսիրենուն միջեւ, ծախուելու պարագային, Զամպէզիայի հիսիսակոմը մինչեւ Բուսէզիա, Գերմանիոյ բաժին պիտի մնայ. արդ, Անգլիա, հիմա տիրած ըլլալով Օրանժի եւ Թրանսվալի որոնց երկարագործը կ'ըլլայ Բուսէզիա, չեղեալ կը նկատէ անգլեզերման դաշնագիրը, պատերազմին առաջ կնքուած ըլլալուն համար, որ ամէն ինչ կերպարանափոխ ըրած է։ Դաշնագրին գործադրութեան մէջ Անգլիոյ դիմադրութիւնը չյարուցանելու համար է որ Վիլհէլմ կայսրը չուզեր ընդունիլ պոէր զօրավարները։ Այս խնդրին վրայ խորհրդակցութիւն պիտի կատարուի, երբ յառաջիկայ ամսու Վիլհէլմ կայսրը այցելէ Խուսարտ թագաւորին։»

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐՔ

Դասարանին որոշումը.— Պոլոնեթի ոճրին վրայ նոր յայտնութիւններ.— Պոնմարթինի կոմսուհին բանտին մէջ.— Ոճրագործը.— Տոքթ. Նալտի։

Պոլոնեթի տրամադիք ոճրին նկատմամբ զոր օրի հաղորդեցինք իր բոլոր մանրամասնութիւններովը, խնդիր եղած է թէ հեղինակը ո՛ր քաղաքին եւ դեռնոգաստ առեանին առնի պիտի դատուի, բայց տակաւին յայտնի չէ։ Ամէն պարագայի մէջ Պոլոնեթի մէջ տեղի պիտի չունենայ զանազան պատճառներով։ Հիմակուհիմա ամէն օր նորանոր իրողութիւններ երեւան կուգան աւելցնելով Մուրրի ընտանիքին պատահանաւորութիւնները։ Սեպտ. 4ի առտուն, այսինքն ոճրագործութենէն քանի մը օր առաջ, բրէօֆէսէօր Մուրրի կանչել տուաւ տոքթ. Տակուինին, խնդրելով անկէ Զուրիխ երթալ իր աղջկան Պոնմարթինի կոմսուհիին հետ որ, կ'ըսէր, շատ հիւանդ է։ Մեկնումը անմիջապէս տեղի պիտի ունենար։ Տոքթ. Տակուինի դիտել տուաւ թէ ստիպողական խորհրդակցութիւններ ունի, բայց բրօֆէսէօրին թախանձանքին տեղի տուաւ, թէեւ զարմացած էր այդքան թախանձուելուն եւ անապարուելուն համար։ Հայրը, հօրեղբայրը՝ Ռիքքարտօ եւ եղբայրը՝ Թուլիո ընկերացան բժիշկին ու կոմսուհիին. սակայն Ռիքքարտօ կառախումբէն վար իջաւ Բիլէպանսի մէջ, Մուրրի բրոթիսէօրը՝ Միլան եւ Թուլիո ալ, Զուրիխ շարունակեցաւ, դէպի Պէլգիրատ ուղեւորեցաւ։ Տոքթ. Տակուինի երբ Զուրիխ ժամանեց իր հասցէին սա հեռագիրը ստացաւ «Հօրեղբայրդ» տոորդրութեամբ.—«Ուշադրութիւնդ խորհուրդներուս։» Բժիշկը չկրցաւ հասկնալ եւ տխրալումի մը վերագրեց, երբ Պոնմարթինի կոմսուհին վրայ դալով ըսաւ թէ հեռագիրը իրեն կը վերաբերի. սակայն տեսնուիլուն մը ունեցաւ։ Հնրեղբայրը՝ Ռիքքարտօ Մուրրի որ փաստաբան է, մեկնելէ առաջ, կոմսուհիին մենեմը արդարացնելու համար, նամակով մը իմաց տուած էր դատական իշխանութեան թէ Տոքթ. Տակուինի Պոնմարթինի կոմսուհիին անմիջական կիմիայի փորխութիւն յանձնարարած է՝ առողջական վիճակին բերմամբ։ Այս օրերս դատական իշխանութիւնը հրաւիրեց տոքթ. Տակուինին եւ ցոյց տուաւ Ռիքքարտօ Մուրրի նոյն նամակը։ Բժիշկը յայտարարեց թէ ատիկա խաբէութիւն մըն է եւ պահանջեց որ իր բողոքը արձանագրուի քննութեանց տեղեկագրին մէջ։ Մուրրի կուսակցութեան թերթերը քանի անգամներ ըսին թէ Պոնմարթինի կոմսուհին անհնազանդութիւն փորձած է. բայց այդ զրոյցները բոլորովին հերքուեցան եւ կը հաստատուի թէ Պոնմարթինի կոմսուհին չատ

բապոլիսներուն եւ հասարակութեանց հանդարտութենէ բնաւ չչեղել եւ դուրէն եղած նենգաւոր թելադրութիւնները մերժել։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարար Հասան փաշա դեռ քանի մը օր հանգիստ պիտի ընէ, զինքը դարմանող բժիշկներուն խորհուրդով։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, կայս. պալատան երկրորդ քարտուղար եւ սենեկապետ Իզզէթ փաշա, երէկ, ծովային նախարար Հասան փաշայի ապարանքը երթալով որպիսութիւնը հարցուց։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Եւմտական նախարարը եւ Պաղտատի նախորդ կուսակալ Նամիք փաշա, երէկ, Բ. Դուռը երթալով յաջորդաբար տեսակցեցաւ Մեծ–Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

—Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին նախագահ Պ. Պէրթէ, երէկ, տեսակցեցաւ Ներքին գործոց Նախարարին հետ։

ԳԱՐԱԲԼՈՑԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.— Կայս. մանաւոր թիկնապահ Զէրքէս Մէհմէտ փաշա եւ ծովային նախարարութեան ռազմամթերքներու յանձնաժողովին նախագահ Ահմէտ փաշա, որոնց, կայս. Իրատէի մը համաձայն, պաշտօն յանձնուած է Դարաքէօյի կամուրջին վանդակորմերը քննել եւ մինչեւ նոր կամուրջին շինութիւնը հակել, երէկ քննութիւն կատարեցին Նորոգուելիք վանդակորմերուն նկատմամբ։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ քարափին ու նաւահանգիստին շինութիւնները աւարտելու վրայ ըլլալով, Անատոլիի երկաթուղիի Ընկերութիւնը խնդրեց առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն կազմել հարկ եղած յանձնաժողովը, առժամեայ ընդունելութիւնը կատարելու։ Բացումը այդ գործողութիւնը կատարուելէն ետքը տեղի տիտ ունենայ։ Յոյլէ Պանքի տնօրէն եւ Անատոլիի երկաթուղիին վարչական Խորհուրդին նախագահ Պ. Կրվինէր ալ ներկայ պիտի գտնուի բացման հանդէսին։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանատունը, երէկ, Պէյօղլուքէրէի ամարանոցէն Բերա փոխադրուեցաւ։

ՕՍՄ. ՊԱՆԵՒԱՅԻՆ տեսչութիւնը Սէռքլ ա'Օրիանի մէջ սեղան մը պիտի տայ ի պատիւ Սըր Համիլթըն Լանկի՝ անոր մեկնելու առթիւ։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Օսմ. Պանքային մեծ պաշտօնեաները։

—Երէկ Կ. Պոլիս ժամանեցին Բարիզի մէջ Օսմ. Պանքային վարիչ Պառոն տը Նէօֆլիզ եւ Կ. Պոլսոյ մէջ դեր–տնօրէն Պ. Ռուլթէր–Մալթաս։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Երեքշաբթի օրը Եգիպտոսի մէջ քոլէրայէ 92 դէպքեր ու 83 մահեր պատահեցաւ։

—Մէքսիկէէն կը հեռագրուի թէ տասը օրէ ի վեր տարափոխիկ հիւանդութեան որ եւ է դէպք չէ պատահած։

—Դաղայի ու Եաֆայի շրջակայ Լիտա անուն տեղը քոլէրա երեւան ելած ըլլալուն համար է որ այդ ծովեզերքներուն ժամանումները տասը օրուան քարանթինայի ենթարկուեցան։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ երկաթուղիին 40դդ չաթեան հասոյթը հետեւեալն է իւրաքանչիւր քիլոմէթրի հաշուով.—Հայտար Փաշա Էսկիսիրիի գիծ (578 քիլոմէթր՝) 20.145 ֆր. Նախորդ տարիէն 5,954 եւ միւս շաբաթներէն 2,040 ֆր. աւելի։ Էսկիշէհր–Կոնեայի գիծ (445 քիլոմէթր՝) 12,533 ֆր. Նախորդ տարիէն 6,345 եւ միւս շաբաթներէն ալ 1,665 ֆր. աւելի։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ.—Զեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ գաւառային պաշտօնեաները երբ իրենց մէկ արարքին համար պաշտօնանկ ըլլալով դատաստանի կ'ենթարկուին ու յետոյ անպարտութեան վճիռ ստանան, իրենց պաշտօնէ դադրեցուցուած միջոցին պատկանող ամսաթոշակները կը պահանջեն, ծանոյց ամէն կողմ թէ ամսաթոշակ պահանջելու իրաւունք չունին, վասն զի կուսակալներու կամ կառավարիչներու տեղեկագրին վրայ պաշտօնանկ կ'ըլլան կամ կը փոխուին՝ դատաստանի ենթարկուելու համար, մէյն թէ երբ նորէն պաշտօնավարելու մասին իրենց նկատմամբ որոշում տրուի, իրենց կարգին համապատասխանող պաշտօնի մը պիտի կոչուին։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Իզմամի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.—«Հայ հասարակութեան երեւելիներէն Պանտրմայի շրջակայ Դաեամբը ագարակը ընտանիքով բնակող Դանիէլօղլը Զաքարիա էֆ., երկու տղաքը՝ Կարապետ էֆ. ու Տիրան էֆ., կինը՝ Կլէոպիա, քեռին՝ Սանթիւա եւ ասոր աղջիկը՝ Մաքրիկ որոնք բաւական ատենէ ի վեր իսլամական կրօնքին համար խղճի անկեղծ հակում մը ունէին, իսլամական կրօնքը ընդունեցին եւ հարկ եղած գործողութիւնները կատարուելով, անոնց անունները, իրենց պահանջումին համաձայն, դրուեցան Մուսթաֆա, Հասան, Հիւսէյին, Ֆաթիմէ, Այշէ ու Էմինէ։»

ՄԷՐՍԻՆԻ Էվգաֆի տնօրէն կարգուեցաւ Զանդըբիի Էվգաֆի տնօրէն Ալի էֆ. որուն յաջորդեց առաջին քարտուղարը՝ Շեվզը էֆ.։

ՋԻԵՐՈՒ ՏՈՒՐԲԸ. — Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, օսմ. երկիրներէն օտար երկիրներ արտածուող ձիերէն ըստ արժէքին հարիւրին մէկ պիտի առնուի, փոխանակ հինգ ոսկիի որ մինչեւ հիմա կը գանձուի իւրաքանչիւր ձիէ, եւ որ վնասակար նկատուած է ձիերու վաճառականութեան։

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆԸ.— Սեւրվեթ վիէնական թերթի մը մէկ հրատարակութիւնը կ'արտատպէ՝ հաստատող այն լուրը թէ Ֆէրտինանտ իշխանը Կ. Պոլիս պիտի այցելէ։

ԵԵՏԻԳՈՒԼԷԻ հիւանդանոցին վիրաբուժական նոր ճիւղին համար Պ. Բէրիքլէս Զարիֆի Մարսիլիայէն վաթսուն անկողիններ ղրկած է՝ նոր դրութեամբ եւ 3,900 ֆր. արժէքով։ Պ. Բէրիքլէս Զարիֆի անցեալ տարի ալ հինգ հարիւր ոսկի ղրկած էր նոյն հիւանդանոցին։ Տիկին Զաֆիրոբուլօ ալ իմանալով որ իր տուած 10,000 ֆր.ը անբաւական է, այդ գումարը բարձրացուցեր է 600 օսմ. ոսկիի՝ իր անունով հաստատուած ճիւղին համար, որուն կանոնագրումը 2000 ֆր. ղրկեր է։

ՖԷՐԻԳԻԻՂԻ մէջ ալ աղբիւր մը պիտի շինուի Բեաղըլսանէի հովտին բերուելիք ջուրին համար։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ Եորտամ Դրբի կողմը նախնական վարժարան մը պիտի կառուցուի՝ կայս. անձնական Դանձուն ծախքով։

ԵՐԶՆԿԱՅԻ նոր կառավարիչ Թէվֆիկ փաշա Մէրսինէն ճամբայ ելեր է իր պաշտօնատեղին երթալու։

ՓԱՑՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ.—Բաղաքապետութեան կողմէ կատարուած քննութեամբ հաստատուեցաւ որ մարտէն մինչեւ հիմա ծովի ու ցամաքի ճամբով Կ. Պոլիս բերուած ածուխին քանակութիւնն է 39,089,619 օխա, մինչդեռ նախորդ տարին նոյն ժամանակամիջոցին 17,566,389 օխա ժամանած էր։ Այս տարուան ժամանումներէն մինչեւ հիմա գրեթէ 29,273,991 օխա ծախսուած է, որով պատրաստ կայ 9,815,628 օխա։ Այս տարի մարտէն մինչեւ հիմա Կ. Պոլիս բերուած փայտին քանակութիւնն է 710,650 չէքի, մինչդեռ անցեալ տարի նոյն ժամանակամիջոցին 690,809 չէքի էր։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց թէ քաղաքապետութիւնը օրինագիծ մը պատրաստէ՝ տրուած արտօնագրերուն հակառակ շինութիւններ կատարողներու մասին պատիժներ սահմանելու համար։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ. — Սկիւտարի Իճատիէ թաղը բնակող թիթեղագործ Արթին աղա, առջի գիշերը, յանկարծամահ եղաւ սրտի կաթուածէ։

ՆԱԽԿԻՆ ՏԱՐՓԱԾՈՒՆ.—Էլմա Տաղի կողմը Բիրիաքիցայի հանրատունին մէջ երէկ գիշեր, ոճիր մը գործուեցաւ։ Գասբմ Փաշացի ճամբը Հիւսէյնի որ այդ կնոջ աղջկանը՝ Անիքայի տարիածուն էր եւ ժամանակէ մը ի վեր Կ. Պոլսէն բացակայ կը գտնուէր, վերադարձած ըլլալով իմացաւ թէ Անիքայի մօտ իրեն ուրիշ մը յաջորդած է. ուստի նոյն տունը գնաց եւ սկսաւ կռուիլ։ Կռիւը սաստկացաւ եւ Հիւսէյնի դաշոյնը քաշելով Անիքան վիրաւորեց խուչափողէն, ծիծին վրայեն եւ ուրիշ տեղերէ։ Ոճրագործը փախաւ։ Վիրաւոր աղջիկը ըսաւ ոստիկաններուն թէ Հիւսէյին զարկած է զինքը։ Անիքայի վիճակը ծանր ըլլալով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ԵՐԷԿ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Երէկ գիշեր ժամ 3½ին հրդեհ ծագեցաւ ԴումդարուԱրապղաւէ փողոցը քէօսէլէճի Եորկիի ապահովագրուած ու քարակիր տանը վերի յարկէն։ Ամբողջ շէնքը այրեցաւ։ Կ'ըսուի թէ տնեցիները Սամաթիա հիւր գացած էին եւ միայն սպասուհի մը կը գտնուէր տունին մէջ։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ՝ հրդեհին պատճառը երեւան հանելու համար։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԲԱՐԲԵՐԸ, ժամի եւ մարմնի չափազանց յոգնութիւնները, զեղծումներն ու քնատութիւնները այժէ կը ձգեն մարդը, մարմնը կը տկարացնեն, ջիղերը կը թուլցնեն ու անժամանակ ծերութիւն կը մատնեն նոյն իսկ երիտասարդներն ու չափահասները։ Արիւնը, ջիղերը, ոսկորներն ու կազմուածքը զօրացնելու եւ վատուժութեան ու տկարութեան առաջքը առնելու համար անհրաժեշտ է գործածել Օվ–Լէսթիին Պէլլոն նորագիւտ դեղը, որ ամէն մեծ դեղարանները կը գտնուի։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախարարաց Խորհուրդին կիրակի օրուան նիստին մէջ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրելւոց վեցմանուն ցանկին մաղպաթան ստորագրուելով երկուշաբթի օրը յանձնուած է Մեծ–Եպարքոսին, ուրկէ պիտի հաղորդուի դատական գործոց Նախարարութեան, որ յատուկ պաշտօնագրով պիտի ղրկէ Պատրիարքարան՝ պարտ ու պատշաճ տնօրինութեան համար։

—Տ. Բարթողիմէոս արքեպիսկոպոս Զամչեան Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրելիութենէն իր հրաժարականը պատրաստած է՝ ղրկելու համար առ որ անկ է։

—Երէկ իրիկուն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկոպոս Բէքմէզճեանի կողմէն հեռագիրներ ուղղուած են Տ. Մահակ Խապայան Սրբազանի, Կիլիկիոյ պատգամաւորներուն կողմէ, խնդրելով որ չհրաժարի. միւսնոյն իմաստով Երուսաղեմայ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ Սրբազանի ալ հեռագիր մը ուղղելով, խնդրած է մասնաւոր եւ աղդու հեռագիր մը ղրկել Տ. Մահակ Սրբազանի, ներկայացնելով Կիլիկեցւոց այս փափաքը։

—Արմաչի Դպրեվանքին համար այս տարի թէեւ նորէն 20ի չափ աշակերտներ պիտի ընդունուէին, սակայն Դպրեվանքի խնամակալութիւնը, դպրեվանքի նկատմամբ եղած անպատշաճ հրատարակութիւններէն ազդուելով Տ. Եղիշէ Սրբազանի ծանուցած է թէ այլ եւս աշակերտի պէտք չկայ։

—Կրօնական Ժողովը, հրաւիրուած չըլլալով, երէկ նիստ չգումարեց։

—Ս. Պատրիարքը հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեց այրի Տիկին Պալեօղեանի, իր ամուսնին եղերական մահուան առթիւ։

—Մատթէոս վարդապետ Աճէմեան, որ ատենէ մը ի վեր Պատրիարքարանի մէջ կը մնար, պատ. կարգադրութեամբ վանք մը պիտի ղրկուի։

—Սոսոյ որբանոցին համար նոր Հոգաբարձութիւն մը կազմեր է կաթող. Տեղապահ Տ. Կիրակոս Սրբազան։ Այս որբանոցին աշակերտները, որոնք ամարանոց կը գտնուէին, Սիս փոխադրուեր են։

—Քրիստոներ Առաջնորդ Դնէլ Վ. Բալէմքեարեանի ուղեւորութիւնը իր պաշտօնատեղին՝ յետաձգուած է, որովհետեւ Բզիի Վիճակը անկարող է վճարելու հարկ եղած ծախքերը։

—Ուսումնական Խորհուրդը հրաւիրագիրներ կը ղրկէ պաշտօնական անձերու, ներկայ գտնուելու համար մայրաքաղաքիս նախակրթարաններու շրջանաւարտներու վկայականաց բաշխումի հանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ օրը, Պատրիարքարանի մէջ։

—Արմաշի որբանոցէն երկու պատանիներ, որոնք Նպաստից Յանձնաժողովին որոշումով, Հիւանդանոցի դեղարանը ղրկուած ու մերժուած էին, Ս. Պատրիարքին հրամանով յանձնարարուեցան մասնաւոր դեղարաններու։

—Խասգիւղի Դալֆաեան որբանոցին ի նպաստ նուիրած են Դրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան 10 եւ Կարագեան եղբարք 1 օսմ. ոսկի։ Կիւմիւշկէրտան էֆ. նաեւ խոստացեր է որբանոցին սպառած տարեկան քարիւղը նուիրել։ Ս. Պատրիարքը օրհնութեան գիր մը ղրկած է Կիւմիւշկէրտան էֆ.ի։ Սամսոնի Առաջնորդ Տ. Յակոբ Աշոռ եպիսկոպոս ալ կէս օսմ. ոսկի նուիրած է։

—Պալեօղեան էֆ.ի յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեր են Իզմիրի թաղականական Խորհուրդին նախագահ Հաճի Իզզէթ փաշա, ոստիկանապետ Ապտիւրահման էֆ., կառավարական ուրիշ պաշտօնատարներ, հիւպատոսական ներկայացուցիչներ եւ խուռն բազմութիւն։ Երկու հարիւրէ աւելի կառքեր կը հետեւեր են դագաղին։ Հանդուցեալը կը թողու երեք մանչ եւ մէկ աղջիկ զաւակներ։ Երեց զաւակը փեսան է հանգուցեալ Նուրեան էֆ.ի։ Այս առտուն թերթ մը կ'ըսէ թէ Պալեօղեան էֆ. հարիւր հազար ոսկիի տէր էր։

—Կիլիկիոյ Կաթող. Պատուիրակ Տ. Մովսէս Կէօմրիւքճեան եպիսկոպոսի Պատրիարքարան ղրկած տեղեկագրէն կ'երեւնայ թէ Ընտրողական Ժողովը Վարագայ Խաչի կիրակի օրը տեղի ունեցած է Աստանայի Մայր եկեղեցիին մէջ, ժամը 8ին։ Ներկայ պատգամաւորներուն թիւն էր 43, որոնք 57 քուէ կը ներկայացնէին։ Նահանգին կուսակալ Պաշի փաշա, Մէքթուպճի պէյը, կուսակալութեան Թարգման Աւետիս էֆ. եւ ոստիկանութեան տեսուչ Բեաղիր պէյ ներկայ էին Ժողովին, որուն կը նախագահէր Կէօմրիւքճեան Սրբազան։ Ժողովը բացուեցաւ «Այսօր երկնայինքն ուրախացան» շարականով, որ երգուեցաւ եկեղեցական պատգամաւորներուն կողմէ։ Յետոյ Մովսէս եպիսկոպոս թուրքերէն ճառ մը խօսելով բացատրեց կաթողիկոսական ընտրութեան կարեւորութիւնը եւ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար։ Նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց կուսակալ Պաշի փաշային, որ Ժողովին գործառնութիւնները դիւրացուցած էր։ Յետոյ Պաշի փաշա փոխադարձ շնորհակալութիւն յայտնելով, բացատրեց Սսոյ վանքին թշուառ վիճակը եւ յորդորեց պատգամաւորները, որպէս զի արժանաւոր ու վստահելի կաթողիկոս մը ընտրեն. ապա կուսակալ փաշան մեկնեցաւ, յաջողութիւն մաղթելով Ժողովին։ Պատգամաւորներէն Տ. Դաւոնդ վարդապետ Թուրսարգիսեան կարդաց Պատրիարքական կոնդակը, որուն ամիսոյրը բաւ Թուրքերէն լեզուով։ Կէօմրիւքճեան Սրբազան 6 հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը կազմեց, ընտրելիներուն ցանկը պատրաստելու համար, կէս ժամուան խորհրդակցութենէ մը յետոյ, Թուրքիարնակ 33 եպիսկոպոսներէն պատրաստեց 15 եպիսկոպոսներու ցանկ մը։ Պատգամաւորները այդ ցանկին վրայէն վեց անուններ գրեցին եւ քուէտուփը ձգեցին։ Անմիջապէս յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, քուէհամարի գործողութիւնը կատարելու համար։ Քուէարկութիւնը սա արդիւնքը արտադրեց.—

Տ. Տրդատ եպիսկոպոս Պալեան 44 ձայն, Տ. Ստեփաննոս եպիսկոպոս Յովակիմեան 42, Տ. Բարթողիմէոս արքեպիսկոպոս Զամչեան 40, Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Արշակեան 39, Տ. Սահակ եպիսկոպոս Խապաեան 37, Տ. Մովսէս եպիսկոպոս Կէօմրիւքճեան 34, Տ. Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան 30, Տ. Դաւրիէլ եպիսկոպոս Ճէվահիրճեան 21, Տ. Յակոբ եպիսկոպոս Աչոռ 19, Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Արշարունի 11, Տ. Մամբրէ եպիսկոպոս Մարկոսեան 10, Տ. Մեսրոպ եպիսկոպոս Սուքիասեան 4, Տ. Կիրակոս եպիսկոպոս Բէքմէզճեան 3, Տ. Սահակ եպիսկոպոս Բագրեւանդեան 3, Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Գէորգեան 2 ձայն։

Քուէարկութեան արդիւնքը Ժողովին ծանուցուելէն յետոյ, Տ. Մովսէս եպիսկոպոս փակեց Ժողովը հակիրճ բանախօսութեամբ եւ աղօթքով մը։ Ընտրողական Ժողովի նիստը դադրաց եղաւ, հանդարտ սովորութեան եւ Կէօմրիւքճեան Սրբազանի առաջարկին վրայ։ Ս. Պատրիարքին ուղղած տեղեկագրին մէջ՝ Տ. Մովսէս եպիսկոպոս խնդրած է որ ընտրելիներու հաւանութիւնը առնուի կանխաւ, որպէս զի այս անգամուան ընտրութիւնն ալ անյաջողութեան չմատնուի։

—Մուշէն մեզ կը գրեն.

«Ց. Իզմիրանց աղջկանց վարժարանն ալ վերաբացուած է ամսոյս 15էն ի վեր։ Դուրսէն կարող վարժուհի մը բերելու ձեռնարկները արդիւնքի մը չյանգեցան։ Երզնկայէն եկաւ տրամադրելի վարժուհի մը, Օր. Փեփրոնէ Դալէնտէրեան, սակայն թոշակի քանակութեան վրայ համաձայնիլ կարելի չեղաւ։ Մէկ երկու տեղ եղած դիմումներն ալ անտեսեանք մնացին։ Ուստի Պատր. Փոխանորդ Հայրը Ուսումնական Խորհուրդի հետ վերաբացին վարժարանը նախորդ պաշտօնեաներով, որոնք արդէն չատոնց կը ծառայեն. եւ կը յուսանք թէ նոր խանդով մը՝ չպիտի խնայեն իրենց հոգածութիւնը աղջկանց կրթութիւնը աւելի օգտակար ընծայելու։

«—Մշոյ վիճակի Խառն Ժողովը իր նախագահին հետ անցեալ անգամ մասնաւոր դիմումներ ըրած է Պատրիարքարանի էրիկներէ լքուած բազմաթիւ կընիկներու կացութեան մասին, որ Առաջնորդարանը ա'նքան կը զբաղեցնէ։ Ամէն օր կնիկներ կու գան, հարսներ կու գան, մանրիկ երախաներ կու գան, ու կը գանգատին զիրենք լքանող իրենց պանդուխտ ամուսիններու ու ծնողներու դէմ։ Ամէն չաբաթ, թղթատարը կը տանի անոնց ընտանեկան օճախներէն բազմաթիւ նամակներ, լի կարօտներով եւ զարկմներու դէմ դժգոհութիւններով։

«Կիները պաուեցան, հարսները միջավայր կին եղան, եւ էրիկները չիկան, չերեւցան։ Առջի չաբթուն երեք մանկամարդ հարսներ եկան, թռուած, թոշնած դէմքերով, որոնք իրենց ճակիր արեւը կերած էին, առանց ամենեւին ամուսնի ձէն լսելու։ Պակէն քանի ամիս յետոյ մեկնած էին էրիկները, մէկը 17, միւսը 15 եւ ուրիշ մը 13 տարիներէ հետէ։ Եւ սակայն հարսները համբերեր էին, համբերեր Յոբի պէս։ Անոնք համակերպեր էին իրենց այրիութեան, յուսալով թէ երիկները դառնան եւ իրենք միխիթարուին։ Հիմա կ'ըսեն այս հարսները. էլ չեն կրնար համբերել, որովհետեւ չքաւոր ալ են եւ ճար մը կը խնդրեն, ճար մը որ հայթայթէ իրենց պատուաւոր կեանք եւ ոգեպահիկ ապրուստ։ Առաջնորդարանը իր ձեռնահասութենէն վեր համարելով այս տխուր մեծ խնդիրը, Պատրիարքարանի տնօրինութեան թողած է։

—«Մայիս 14էն քաղաքս ժամանեց մեր գաւառի նորընտիր կառավարիչ Մամուտ փաշա, որ Պոլսէն Կարին եւ անկէ ուղղակի իր պաշտօնավայրը մեկնած էր։ Ն. Վեհմութիւնը դիմաւորելու համար առաջ գացած էր նաեւ Պատր. Փոխանորդ Տ. Խոսրով Ծ. վարդապետը Առաջնորդարանի Փոխանորդ Տ. Յարութիւն քահանայի հետ, մինչեւ Սուլուխ գիւղ, ուր դիմաւորելով՝ սիրալիր տեսակցութիւն մը կ'ունենան։ Պատր. Փոխանորդ Հայրը՝ հետեւեալ օր Բաղաքական Ժողովի անդամներուն հետ եւս իրենց առաջին այցելութիւնը կուտան ու կ'ընդունուին արժանավայել կերպով։ Կառավարիչ փաշան արդէն ստանձնած է իր պաշտօնը եւ ձեռնարկած է։

—«Նախորդ չաբթու Կարին մեկնեցաւ Մխիթարեան միաբանութեան Մշոյ ներկայացուցիչ եւ Մուրատ–Մխիթարեան վարժարանի Տեսուչ Հ. Անանիա վարդապետ Գոնտաքճեան։ Համակրելի վարդապետը քաղցր յիշատակ մը կը թողու հոս իր համեստ, օրինակելի եւ անխարդախ բնաւորութեամբ։ Մուրատ–Մխիթարեան վարժարանը իր գուրգուրանքին առարկան էր, զոր չէր ուզեր թողուլ, եթէ իր առողջութիւնը քիչ մը խանգարած չըլլար։ Թէպէտ կը բաժնուի վարժարանէն, սակայն գլուխնք որ միշտ հոգածու պիտի մնայ անոր յառաջադիմութեան։ Մինչեւ ցգալուստ նոր տեսչին՝ վարժարանի վերատեսչութիւնը պիտի վարէ Դերապայծառ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս ձնտօյեանը, որ իր մասնաւոր աչխատութիւնը չէր խնայած այս վարժարանին բացման եւ հոգածու կը մնայ անոր զարգացումին։»

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Բիւզանդ էֆ. Հանէսեանի ընդ. Օր. Նազենիկ Մ. Պալլարեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Հիւանդանոցիս.—Տիկին Հռիփսիմէ Դ. Ղազիկեան 108, Խոսրով էֆ. Դ. Բէօսէեան, Կարնեցի 108 ղրուշ։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԲԼ)

ՊԼԷՎՐԱՏ, 21 հոկտ.— Նոր ցուցակի մը համաձայն Սերպիոյ նախարարութիւնը սապէս կազմուած է.— Պ. Վէլիմիրովիչ (արմատական)՝ նախարարապետ եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարար, դերգնդապետ Անթոնիչ (չէզոք)՝ արտաքին գործոց, Պ. Թոտորովիչ (արմատական)՝ ներքին գործոց, Պ. Բատոբովանովիչ (արմատական)՝ երկրագործական, Պ. Նինչիչ (յառաջադիմական)՝ դատական՝ Պ. Նիքոլիչ (արմատական)՝ առեւտրական, զօրավար՝ Բաւլովիչ (չէզոք)՝ պատերազմական եւ Պ. Մարինքովիչ (յառաջադիմական)՝ կրթական։

Լ.Ա. Հէ.—Պոթա ու Տըլարի զօրավարները Լոնտոն ուղեւորեցան։

ԹԱՆՃԷՐ.—Քուբէր անուն անգլիացի միսիոնար մը սպանուեցաւ Ֆէսի մէջ։ Մարդասպանը հրացանի բռնուեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ նախարարապետ Գոն Պիւլով կոմսը, ընդարձակ ճառով մը, պաշտպանեց մաքսային սակայցոյցը, յայտարարելով որ կառավարութեան համար անընդունելի են այն տեսակ առաջարկութիւններ որոնք ծրագրուած տուրքերը փոխելու հանգամանքը ունենան։ Այդ յայտարարութեան հակառակ, Խորհրդարանը ընդունեց նուազագոյն սակեր հաճարի ու ցորենի վրայ զորս յանձնաժողովը սահմանած է՝ առաջինին համար 5½ եւ երկրորդին 6 մարք։

ԲԱՐԻԶ.— Էլիզէի մէջ, այսօր, գումարուած նախարարաց Խորհուրդը որոշեց իբրեւ զեղծում պետական Խորհուրդին յանձնել եպիսկոպոսներուն աղերսագիրը՝ միաբանութեանց ի նպաստ, վասն զի այդ աղերսագիրը քննչորտային հակառակ ա-բարք մըն է։

ՊԼԷՐՆ.— Զուիցերիոյ եկմտական նախարար Պ. Հաուզէր կաթուած ունեցաւ։ Վիճակը ծանր է։

ԼԻՈՆ.—Լըսէ հրացանի փամփուշտներ պարունակող մնատուկ մը բացուեցաւ զոյն փոխադրող վագոնին մէջ։ Փամփուշտի մէկ քանի ծարիկներ անպատասան։ Քննութիւն կը կատարուի։

ԻՍՄԱԻԼԻԱ.—Հոկտ. 11էն 20 Սիւէզի ջրանցքէն անցած նաւերուն թիւն է 94 եւ դրոյցած հասոյթը՝ 2,790,000 ֆր.։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՈՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 21 հոկտ.—Այսօր նախարարաց Խորհուրդ մը գումարուեցաւ Պ. Լուբէի նախագահութեամբ։ Նախարարապետ Պ. Բաղլ պահանջեց Խորհրդէն՝ միջոցներ ձեռք առնել այն Ֆրանսայի եպիսկոպոսներուն դէմ որոնք աղերսագիր մը մատուցանելով Խորհրդարանին, չեն հաւանած կրօնական միաբանութեանց դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն։ Նախարարաց Խորհուրդը, խորհրդակցութիւն կատարելէ ետքը, որոշեց որ այդ եպիսկոպոսները իբր զեղծում գործող, ներկայանան պետական Խորհուրդին։

ԼՈՒ ՀԷ.—Հոլանտայի կառավարութիւնը որոշեց որ ամէն վերջը Հարաւային Ամերիկէի դեսպանատունները ընդունին դեսպանական մարմնէն։

ՊԱԼ.—Գերմանիոյ ապայակոյսը փութով առաջ կը տանի Իսթէյնի ամրութեանց շինութիւնները՝ Պալի մօտ։ Զորս ամրոցներ կը կառուցուին։

ԱԹԻՆԷ.— Լիզպոնայի հելլէն հիւպատոսը ծանոյց իր կառավարութեան թէ Բորթուկալ ամէն վերջը քան անգլիական ոսկիի երաշխաւորութիւն մը պիտի պահանջէ Տէլկոա ժամանող իւրաքանչիւր օտարականէ։

ՊՐԻՍԷԼ.— Բոքրիլ Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը որոշեց 60 ֆր. չահաբաժին տալ իւրաքանչիւր բաժնի։ Նախորդ տարուան չահաբաժինը հարիւր ֆր. էր։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ գանձային պաշտօնարանին ներկայ եկմտ. տարուան առաջին երեք ամիսներուն հասոյթները 16,467,000 ֆր. աւելի են՝ բաղդատմամբ նախորդ տարուան նոյն ժամանակամիջոցին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 8 Հոկտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	30	18 ½
Ամէնէն բարձր գին	»	30	23 ½
Ամէնէն վար գին	»	30	17
Բուսէլիի Երկաթուղի զոց.	ֆր.	116	37
Ամէնէն բարձր գին	»	116	7
Ամէնէն վար գին	»	116	23
ԲԱՑՈՒՄ 9 Հոկտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	30	15
Բուսէլիի Երկաթուղի	ֆր.	116	12
Շիրքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քէտի ժէնէրալ 0ՋՄ.		0	10
Սօս. 0ՋՄ. Շանժ է Վայէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		2	82
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	47
» ժուիսանս		1	32
» պարտաթուղթ		495	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		496	—
Թրանսվալ		145	—
Քէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն		261	—
Կավրիում		80	50
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ընդ.	87	17
Անգլիական ոսկի	»	110	—
Բոլ էմբէրիոլ	»	90	—
Քրիսից	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	
Մէճաիք	»	102	50
Ռուպլի Ղազարամ	Օ. Ո.	8	65
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ընդ.	110	75
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	71 ½
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիորր.	21	85

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Հոկտեմբեր		
Անգլիական Քոնսոլիտէ	92	18
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.	54	25
» » » Դ. բաց.	28	12
» » » Դ. զոց.	28	—
Օսմանեան Պանքա	13	37
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	42	50
» Մոնօբոլ	44	50
Գուլգարական 1888	91	50
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	109	50
Տօմինիալ	106	—
Թրանսվալ	5	87
Այտին երկաթուղի	14	—
Փոխանակագիր	25	32 ½
ԲԱՐԻԶ, 21 Հոկտեմբեր		
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	99	92
» » 3 ½ %	101	20
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	28	45
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. զոց.	28	32
» » » Բ.	—	—
» » » Գ.	31	15
Օսմ. Կայս. Պամքա	589	—
Օսմանիէ	—	—
Բուսէլի երկաթուղի	119	—
Օսմ. մարսատուն	517	—
Օսմ Ռէժի	260	—
Բրիսոլիթէ Թիւրք 4 %	503	—
Քէտի Լիոնէ	1076	—

ՀԻՄԱՆ ԻՆԹԻԽԱՊ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

ՔԵՆԱՆԻ ԻԲԷՔՃԻ

Պոլիս, Կամուրջին դիմացը, անկիւնը եւ Եէնի ճամի, Նամակատան կից։

*Սոյն վաճառատուներուն մէջ կը ծախուին մետաքսէ, բուրդէ, բամպակէ առաջնակարգ, տոկուն եւ վայելուչ կերպասներ։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել, համոզուելու համար թէ ապրանքի ազնուութեան եւ ժամանութեան տեսակէտով անմրցելի են այդ վաճառատուններ։ Նամակատան կից եղող վաճառատան մէջ կը գտնուին արանց եւ կանանց յատուկ ներմակեղէններ, գուլպաներ, ֆանէլներ, թաշկինակներ, վայելուչ եւ նուրբ հովանոցներ, լամպարներ եւ ուրիշ մանր առարկաներ, անմրցելի կերպով ժան գիներով։ Ասոնցմէ զատ՝ սոյն վաճառատուններուն մէջ կը ծախուին մետաքսէ եւ բրդէ ծաղկեկար, ֆանթէզի ու նորաձեւ պլուզներ, արշինը 5 ղրուշէն սկսեալ մինչեւ 15 ղրուշ։ Ինչպէս նաեւ «կրօսէլէնատը», եւ «կրօսա ֆիրիք» կոչուած նորաձեւ կերպասներ։ Մետաքսէ եւ նորաձեւ Ֆուլար կերպասներ արշինը կէն մինչեւ 6 ղրուշ, ամէն տեսակ ֆան. թէզի, ազնիւ ու վայելուչ կերպասներ, արշինը 7էն մինչեւ 15 ղրուշ։ Բրդէ ազնիւ կերպասներ եւ արշինը 3էն մինչեւ 7 ղրուշ։ Ֆրանսական լաւ տպածոներ, չգունատող, արշինը 70 փարայէն 90 փարա, մետաքսէ սաթէն ազնիւ տըպածոներ, փայլուն եւ չգունատող, արշինը 3 ղրուշէն, ֆուլլին տպածոներ, ծաղկեկար եւ ճաչակաւոր գոյներով, արշինը 2 ղրուշ 30 փարա։ Բիքէ եւ ապրֆոր տպածոներ, միագոյն սաթէններ, մետաքսէ եւ բրդէ խառն ապրանքներ, եւայլն։

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԶԿԱՆ ԻՒՂ

Հիւանդութենէ ապաքինողներու, տկար կազմ ունեցողներու, արեան ապականութեան և մարքի հիւանդութեան ենթարկուողներուն ու կորստեան ոկարութենէ առապողներու՝ ձկան իւղ կը յանձնարարեն սակայն՝ ձկան իւղին անախորժ հոտն ու զզուելի համը կը գանգնեն զայն գործածողները, որոնք կամ գարշանքով կը խմեն և կամ կը սիրուն բնաւ չի խմեր։ Ֆրանսայի բժշկական հանդէսն ոսքիլեօ ԲՈՒՐԳՈՒ, նոր ձեւ մը իւղ մը պատրաստած է ԲՈՒՐԳՈՒԻ ԶԿԱՆ ԻՒՂ անուամբ, որ հասարակ ձկան իւղին բոլոր զզուելիութիւնէ հասէն ու հոտէն զերծ է բոլորովին. խիստ անուշ համ ունի և անուշախ, եղուկի ու մանիշակի հոտը կը զգացնէ։ Իր ոչ բացառիկ դիւրութիւն մըն է գործածելու։ Ո՛չ խմուելու առեն, ո՛չ ալ անկէ ետք բնաւ զզուանք չի զգար խմողը։ Բժշկները ամենայնութեամբ կը յանձնարարեն ԲՈՒՐԳՈՒԻ ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ ԶԿԱՆ ԻՒՂԸ որ մինչեւսոյն ժամանակ ազդեցիկ և փրկարար դարմանն է դժուարաշնչութեան, կուրծքի խլուածքներու, հարբուխի. կուրծքի տըկարութեան և մինչեւ իսկ կրնայ առաջն առնել թոքախտի։ Ամէն ճաշէ առաջ մէկմէկ դգալ առնել պէտք է։

Կը ծախուի Պահնէ գարու Քիւշիւքէ Ն դեղաբանը։ Սուլթան Համամ Մէջիտի Լենոս և Գալատիոնոսի դեղի մթերանոցները և ամէն մեծ դեղապանները մէջ։

796 1—52

ԳԱՐԱՃԻԿԷՐ ՍԱՆԴԱԼԱՐԸ

ԼԵԱՐԴԻ ԽԻԹԵՐ

Անոնք որ դժբախտութիւն ունեցած են լեարդի խիթերուն (գարամիկէր սանդալարը) ենթարկուելու, գիտեն որ և ոչ մէկ դար, ո՛չ մէկ խոստուք այս խիթերուն չափ սաստկութեամբ կը նեղէ մարդը։ Հիւանդը՝ յաւերուն սաստկութենէն ո՛չ կրնայ նստիլ, ո՛չ ալ անկողնի մէջ հանգիստ ընել, շարունակ վերմակը կը ճարկուռէ տաք պղ քրտինք կը թափէ ու կը հեծէ։

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք որ այս սոսկալի հիւանդութիւնը հիմա կը բժշկուի օրական երեքէն վեց դեղահատ առնելով։ Ֆրանսայի առաջ ակադ բժշկներէն Տօքթ. Տիւկան պատրաստած դեղահատները, այսինքն pilules hepatiques du docteur Dugas աբդարեա տմենէն ազդեցիկ դարմանն են այս լեարդի հիւանդութեան զոր կը բռնուին հիւանդութիւնը, կարճ ժամանակի մէջ, ցաւերուն սաստկացած ատեն օրական վեց, իսկ թեթեւցած ատեն օրական երեք չորս դեղահատ բաւական են հիմնապէս բուժելու լեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւն ու խիթ, մաղձոտութիւն (սաֆրա) և դեղեռութիւն (սա.ըլըգ) և մաղձի ու լեարդի ուրիշ հիւանդութիւնները. ասիկա ապացուցած է հազարաւոր փորձերով։

Կը ծախուի Կ. Պոլիս Պաղչէ գարու Քիւշիւքեան դեղարանը։ Սուլթան Համամ Մէջիտի Լենոս և Գալատիոնոսի դեղի մթերանոցները և ուրիշ ամէն տեղ։

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

ՄԻԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀԱՅԱՍԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ

SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը ջնջէ սքանչան. վարակը, Ներչլուները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսուքները. յայտ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ։ միզանց քարտրդումն, արիւնաժիրուքեան, առանց միջոցաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անգուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալներ։

Ամեն քաջարել ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։

Ամեն դեղարաններ

A.

Աբիս եւ Ընկ

ՇՈՒՇԵՀԱՐԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ եւ ՕՋԱՌԻ

ՎԱՃԱՌԱՆՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՍԱ 1880ԻՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Թահտաքալէ

Առուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ և առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ ու եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաեւ թուալէթ հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ։

Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանքաց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու գերազանց ժանութիւնը։ Փափաքողներուն քաթալոգ մը կը գրկուի։

Մեծաքանակ գնումներ ընող ուղղողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրտոյի Պաք և ի Ինֆենա Որդիք վաճառատուները իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի տարեւ, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցադրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով.

ԲԱՐԻԶ.— Գ. Գ. Լաքանիէ Որդի եւ Ընկ. 28.— Ռիւ Շաքօտէօն։
ՊՈՒՐՍԱ.— Գ. Գ. Ապար եւ Ընկ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.— Գ. Մ. Գալֆեան.
ԳԱԶԻՐ.— Գ. Հ. ՌոզանՅալ.
ՌՈՒՍՃՈՒԿ.— Գ. Գ. Կ. Ինճիճեան Որդիք.
ՎԱՌՆԱ.— Գ. Գէորգ ԱրտիՅի
ԶՄԻՌՆԻ.— Գ. Հայնրիխ Վառնրկ.
ՍԻԼԱՆԻԿ.— Գ. Տիրնօ Ֆէրնանտէզ.
ԻՒՍԹԵՖԻ.— Գ. Մ. Գալֆեանս.
ՓԷՏԵՐՍԲՈՒՐԳ.— Գ. Ֆրանքէլ Նիֆֆնէր.
ՍԱՄԱՐՆԻ.— Գ. Գ. Պետրոսեան Որդիք.
ՏՐԱԲԻԶՈՆ.— Գ. Ադրիա Ն. Ինճիճեան.
ՊԵՐԱՄՈՏԻԱ.— Գ. Գ. Վ. եւ Ս. Մեծատուրեան
ԻԶՄԻՐ.— Գ. Յակոբ Մոմճեան.
ՌՈՍՈՎԱ.— Գ. Յակոբ Բոլատով.

ԱՆՔՌԷ

Հիմնեալ 1858ին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱԾԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 168,000,000 | Վճարեալ գումարներ Ֆր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՖՐԻՏ ԱՏԼԷՐ

Սթամպոլ Ապու.ս Լիֆէնցի խան

Պիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մանաւոր բրնձափոշի

La VELOUTINE

ատրաստուած Ֆիրմայի

ՀԵՌ 534

CH.les FAY, Perfumista
PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

ԼԱ ՆԻԹ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ջուս փոխադարձ հիմնեալ 1845թն

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ գումար՝ ֆր. 1,506,000,000

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ ֆր. 34,000,000

ԼԱ ՆԻԹ ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալներ ունի. որոնց կը կազմեն Ընկերութիւնը. և որոնց կը պատկանի բոլորը շահերը։ 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻԹ ԵՈՐՔԻ տիպերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութիւն չի կը յանձնուած բոլիսներէն աւելի ամենայնիվ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է յանձնուած օրէն։ կսեալ անվնասելի է ընայ զգաստան. ճամբորդութեան. մահուան տեսակներուն և զատաբերի. ամենատարածուած թեան և մի չեւ իսկ պատերազմի առեն։ Տի՛ զերբեան բոլիսը կ'երաշխաւորի փոխատուութիւններ 3 տարի ազատ հովագին վճարելէ յետոյ առանց յետագայ ապահովագիրն հաշուի առնելու։ այս փոխատուութեանց գումարները պատ զատ ելանելուած են բոլիսին մէջ։ 30 օր պայմանաժամ իրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումը յետաձգեալ ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով։ մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ թաւալոց կոնուսա չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, պայմէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հաւուցուի ամբողջութեամբ առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիրները։

ԼԱ ՆԻԹ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայմանն ալ ունի որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամենէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԴՕԼ եւ ԸՆԿ.
Գենիչ Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հուիքալ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիքալիս խան
Ղալաթիա

ՊՈՍԹԷՈՐ Բ. ԿՐԱՊԵՆԷՆ
Մանօր ատամնաբոյժ Բարիզի
Խնդիր՝ ը Բերա Թիւ. 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ք. Թ.)։ Բ. և Ուրբ կէս օրէն առաջ Սիրքէճի գեղատան նստարան։ Դեռակի օրերը ժամագրութեամբ.

Աղքատաց Ձրի 490

ՇՈՒՇԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՓԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տոմսեր ուղղակի Բաքուի համար։
Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք Տեղեկութիւն հարցնել Կ. Պոլսոյ Գալատայի Թաք Հանի Բարատի վրայ։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՄՈՍ

ՇՈՒՇԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերպուլի Պորտոյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օրգինալ

Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյլոր	3000	Օսայրիս	2250
Թեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասրքնի	1500
Տարիոթիս	2500	Գիւլէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ
Ուիթոլ խան
ՅԷՆԻ ՃԱՄԻ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
194 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվերպուլ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհապատ. Սուլթանին Կայսերական Իրատեով
 Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ 1892 Թուականը
(20 Սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Գոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի Հավուզլը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը։

Դեռ. գործակալ Գոլսոյ կողմը Գ. Ի. Զաւօխ
Մարրուճճլար Զարշըը խան, Թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այլ ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՂ

THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400էն աւելի պատուոյ վկայական եւ շքաղարամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր լոնտոնդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ.
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ Թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար Զարշը պոյը, Թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ օղլուի տունը։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԷՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՇԵՆԱՒԷ

Ընդմէջ Հրլի, Կ. Գոլսոյ եւ Օսեսայի

Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս
Ալպանս	1089	Գոմ	1497	Կոգ	1011	Մալմ	724	Բօգարիս	186
Ալէքթ	3607	Գոնկ	2906	Կրօսնս	1695	Մարէնկ	2273	Սարֆ	1113
Ամէրէ	1541	Գորսս	895	Լիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսոգս	2377	Տիտս	4311	Լիտալկս	1581	Միքասս	3557	Միլլիս	1193
Գասանս	1822	Տօմինս	937	Լինատ	3720	Միլս	1057	Սրէքս	1200
Գօրտինս	1264	Տուրս	2383	Լօրագիս	3600	Մոնդէպէլլս	1735	Թասսս	1328
Գրաս	1076	Տրարս	1713	Հումէրը	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիւնս	841	Տինամս	504	Իսկս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆֆիլս	4431	Էպրս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Գէյրս	1671	Էյտօրպտս	1520	Ճիւնս	1080	ՕնՅաքրիս	4036	Թորբիտս	487
Գալիբսս	1337	Էրազս	1841	Քէլէս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամիլս	1244	Ֆիլոս	954	Քոլբինս	2307	Բալէրմս	1637	Զասբս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քոլմս	1700	Բօլս	510	Զօլս	1289
Զիրգանս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալքս	2229	Զօլթուրնս	2396
Միսէրս	1831	Ֆրանչիսքս	4332	Լէքանտս	2272	Բինալտս	1663	Եէտս	1850
Գիլս	2697	Կալիէնս	3060	Լիվերնս	1643	Բօլլս	1613	Զէրս	1200
Գոլորտս	4235	Կիրանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօսէս	1789		

Տիսս չոգենաւը նաւապետ Բիլքրին ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած ըլլալ է և Օսեսա ուղեւորած է։

Քօնկս չոգենաւը, նաւապետ Սիմ, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած է։

Օրէլլս չոգենաւը, նաւապետ Ճօնսը ընդհանուր վաճառքով Հրլէն պիտի մեկնի մայիս 17ին ուղղակի Պոնտ գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՄ ԷՆԴԻԶՕՏ
Թ. 23—24 Քիւրիւք Միւլիք խան Ղալաթա 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Գշ. 8/21 Օտեսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գշ. 9/22 Իզմիր, Բիրէ. Աղեքսանդրիա, ժամը 10ին միջօրէէն առաջ Դարդանելլեր Հղեքսանդրիէն (Բորդ-Սայիտ, Սուֆա. Պէրութ, Թարապուլուս-Շամ).
Եշ. 10/23 Սէվաստոպոլ ժամը 1ին միջորէն առաջ։
Ուր. 11/24 Օտեսա ժամը 10ին միջորէն առաջ,
Շբ. 12/25 Տարտանել, Այնորոզ, Սելանիկ, Իզմիր, Բիրէ, Թարապուլուս-Շամ, Պէրութ, Յաֆա, Բորդ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջորէի։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերպուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող օրգ.

Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Դելվիա	3300
Ամէրնեան	10500	Էմփրէշին	3300
Բէլգրիան	10500	Արբէրն	3000
Լանքասդրիան	9000	Այմէրիան	3500
Միլանէրիա	9000	Արապիան	3000
Գոլմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ձորմիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալգէրիան	2500
Ֆրանկոնիան	8000	Էսպանիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինեօ	900
Վալենիան	3700	Օրոզոս	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի աէրոլիքէն կը խնդրուի իրենց ապրանքի այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը դրկեն, չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ա նելի աէրոլիքներուն համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 Մաքսատան հին աեղը

ՖԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆՈՒԹԻՒՆԻ

Որ ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվերպուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անունը	Թոնս	Անունը	Թոնս
Իվերնիա	18900	Սիրիանիա	5598
Մաքսոնիա	18900	Քանայոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վերլա	3229
Քամբանիա	12950	Բալիա	2945
Սուլթանիա	8843	Թիրիա	2936
Ումբրիա	8 28	Միրիա	2935
Էնդուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Այէրզս	2 81
Ուրանի	7269	Շէրպուրկ	1614

Վերիա չոգենաւը, նաւապետ Քրլէսէր, ընդհանուր վաճառքով Լիվերպուլէն հոս հասած ըլլալով 25ին,

Դիմել առ ՅՈՒԼի և ՍԻԿԷՐ
Joly et Seagor
Մէյմանդիր խան. Թիւ 6 7 8 Ղալաթա Քարա Գիւղ Փողոց։ 255

Ատենադպիր. ՋՈՐՋ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ.

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Եւրեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Սեպտեմբեր 16 (Ն. Տ.) երեքշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 224 Խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 273 Խառն Իրկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմ.	3 —
12 42	» Կէօրմէճ Քըսրք »	2 20
1 39	» Սապանճը Բունար »	1 38
2 33	» Ալաեունա »	12 42
3 15	» Զէքիւրլէր »	11 53
4 10	» Տէօյեր »	11 5
4 39	» Իսհանիչէ »	10 20
5 3	» Համամ »	9 53
5 14	» Կապլիկէօլ համամ »	9 44
6 1	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	9 13
6 41	» Գէօյիւք Զօպանլար »	8 20
7 36	» Ջայ »	7 33
8 21	» Իսհագլու »	6 40
8 45	» Նասսիան »	6 15
9 16	» Ագ Չէհիր »	5 53
9 48	» Ազալի քէօյ »	5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ »	4 35
11 8	» Իլկին »	4 3
11 55	» Գատրն-Խանը »	3 9
12 50	» Սէրայ-Ինի »	2 27
1 22	» Մէյատան »	1 47
2 22	» Բունար-Գաչը »	12 42
3 —	ժմ. Գոնեա մկն.	12 —
իրկն.		առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 122 Խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 121 Խառն Իրիկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	11 —
1 44	» Ագ Գունար »	10 18
2 24	» Այբիւ Քէօյ »	9 46
3 4	» Գէյլիք Ախսար »	8 58
4 9	» Սարիքէօյ »	8 1
4 58	» Գիշէր »	7 4
5 35	» Սասիլէր »	6 27
6 9	» Գէյլիք Քէօփրիւ »	6 —
7 3	» Բօյաթլի »	5 16
8 21	» Մալի Քէօյ »	3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ »	2 47
10 —	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	2 —
իրկն.		առտ.

ԱԼԱԵՀԻՆՏԷՆ ՔԻՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 Խառն Առտու	Թ. 324 Խառն Իրկն.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 Խառն Առտու	Թ. 323 Խառն Իրկն.
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
2 35	12 45	մկն. Ալաեունտ ժմ.	2 —	12 5
2 55	1 5	» Քէօթահիա »	1 47	11 4

ՀԱՄԻՏԻՖ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 421 Խառն Առտու	Թ. 423 Խառն Իրիկն.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 422 Խառն Առտու	Թ. 4 4 Խառն Իրիկն.
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
4 37	6 2	մկն. Համիտիէ ժմ.	5 25	7 5
4 35	6 30	ժմ. Ատա-Բազար մկն.	5 43	7 23